

EuroPsy

Europos psichologijos sertifikatas

EFPA *EuroPsy* nuostatai ir priedai

www.europsy-efpa.eu

2015, liepa

Turinys

Ižanga.....	3
1. EFPA <i>EuroPsy</i> nuostatai, Europos psichologijos sertifikatas.....	7
A Sekcija <i>EuroPsy</i> Europos psichologijos sertifikatas.....	7
B Sekcija <i>EuroPsy</i> suteikimo komitetai	9
C Sekcija <i>EuroPsy</i> sertifikato gavimo procedūra.....	11
D Sekcija Apeliavimo procedūros.....	12
E Sekcija Nuostatų peržiūrėjimas ir keitimas.....	13
2. <i>EuroPsy</i> psichologų registravimas	14
Reikalavimai specializuoto psichoterapijos sertifikato įgijimui	
Reikalavimai specializuoto darbo ir organizacinės psichologijos sertifikato įgijimui	
I priedas.	
Sąvokos	15
II priedas.	
Būtinai psichologų švietimo ir mokymo standartai ir struktūra.....	17
Mokymo programos turinys.....	17
Būtinai išsilavinimo reikalavimai	21
III priedas.	
Kompetencijos ir kompetencijų specializacijos	23
Psichologų kompetencijos.....	23
<i>EuroPsy</i> profiliavimo procedūros	26
IV priedas.	
<i>EuroPsy</i> sertifikatas ir paraiškos forma	28
V priedas.	
Prižiūrima praktika.....	32
VI priedas.	
Tęstinio profesinio tobulėjimo schema	37
VII priedas.	
<i>EuroPsy</i> Europos psichologijos sertifikato istorija	39
VIII priedas.	
Literatūra.....	43

1. Įžanga

Prielaidos

Paskutiniais dešimtmečiais vyko svarbios permainos, susijusios su psichologinių paslaugų suteikimo turiniu ir būdais. Nuo pirmųjų psichologijos gyvavimo metų psichologai įgydavo išsilavinimą bei taikydavo savo žinias nacionaliniu lygmeniu apibrėžtoje struktūroje, pasižymintioje skirtingomis kalbomis, išsilavinimo tradicijomis, įdarbinimo formomis ir vyriausybės įsitraukimo tipais. Psichologų išsilavinimas, kurio pagrindas yra susijęs su filosofija ir medicina, vystėsi labai skirtingomis politinėmis ir ekonominėmis aplinkybėmis, skirtingose šalyse įgavo skirtingas formas, kai kuriais atvejais pabrėžiant ilgą ir vientisą mokymąsi, valstybinį finansavimą ir teisinį reglamentavimą, kitais – pabrėžiant ankstyvą diferenciaciją ir rinkos principais paremtą konkuravimą su kitomis profesijomis. Šiuo periodu visoje Europoje įvyko ryškus išsilavinimo kokybės ir profesinių paslaugų suteikimo pagerėjimas bei teisinio psichologų reglamentavimo paplitimo augimas.

Ekonomikos tapimas vis labiau tarptautine ir bendrosios vidaus rinkos Europos Sąjungoje (ES) įgyvendinimas paskatino specialistų mobilumą bei paslaugų teikimą už savo valstybės ribų. Tam tikrų veiksmų buvo imtasi ir dėl akademinio mobilumo. Kaip Bolonijos deklaracijos, pasirašytos 1999 m. pasekmė šiuo metu Europoje yra pertvarkoma visa universitetinio išsilavinimo sistema, siekiant sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę. Vienas iš Europos Komisijos tikslų yra siekti tolesnės pažangos šioje srityje. Siekdama skatinti laisvą specialistų judėjimą Europoje, Europos Komisija priėmė radikalius profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemos pakeitimus, kurie buvo patvirtinti Europos Parlamento ir Europos Tarybos. Bendroji Direktyva 89/48/EC, nustatanti teisiškai reglamentuojamų profesijų (išskyrus 7 profesijas, reglamentuojamas “specialiosiomis” direktyvomis) struktūrą, po 20 metų buvo pakeista nauja Direktyva 2005/46/EC, priimta 2005 m. rugsėjo mėn., kuri yra įgyvendinama 27-iose Europos Sąjungos šalyse. Šie pokyčiai yra akivaizdžiai svarbūs psichologams ir jų klientams. Psichologai, kaip ir kiti specialistai, turėtų turėti galimybę gauti išsilavinimą ir verstis savo profesija visoje Europos Sąjungoje. Klientai, atskiri piliečiai ar institucijos, turi turėti galimybę gauti kompetentingo psichologo paslaugas, atsižvelgiant į jų interesus ir teises, bet kurioje ES šalyje.

Nors pereinant prie nacionalines ribas peržengiančių švietimo ir profesinių sistemų turėtų būti siekiama vienodumo, skaidrumo ir lankstumo, visgi atsižvelgiant į sistemų ir praktikų, kurios buvo sukurtos per tam tikrą laiką, įvairovę, šie tikslai nėra lengvai pasiekiami. Kad galėtume nustatyti bei palyginti profesinių ir išsilavinimo kvalifikacijų lygiavertiškumą bei užtikrinti tam tikrą specialiųjų žinių bei profesinių savybių lygį, turi būti sukurta bendra sistema. Tai yra didelis iššūkis, kadangi tai reikalauja keisti egzistuojančias sistemas ir praktikas, o sėkmė priklauso nuo noro tą iššūkį įveikti. Kad būtų išvengta gyvybiškumo ir nepagrįsto nacionalinių interesų gynimo ir kad būtų apibrėžtas bendras ateities požiūris į profesiją, įskaitant jos narių ugdymą, švietimą ir mokymą, reikia didelio profesinių bendruomenių įsitraukimo.

Psichologijos profesijos raida

Paskutiniais dešimtmečiais buvo įdėta daug pastangų, siekiant apibrėžti psichologijos struktūrą ir standartus, bendrus visai Europai. 1990 m. Europos profesionalių psichologų asociacijų federacija (EFPPA) priėmė Optimalius psichologijos profesijos standartus (EFPPA, 1990), kuriuose buvo nustatyti reikalavimai akademiniam psichologų išsilavinimui bei profesiniam mokymui. Europos darbo ir organizacijų psichologų tinklas (ENOP), remdamasis Europos Komisijos Koperniko fondu, parengė mokymo sistemą ir būtiniausius standartus darbo ir organizacinės psichologijos srityje (Roe ir kt., 1994; ENOP, 1998). Europos psichologų darbo grupė rėmėsi panašiu požiūriu, sukurdamą Europos psichologų švietimo ir mokymo standartus ES Leonardo da Vinci programai (Lunt, 2000; Lunt ir kt., 2001a; Lunt, 2002). Gautas dokumentas, pavadintas „*EuroPsy*“, Europos psichologų švietimo ir mokymo sistema, buvo plačiai aptartas psichologų asociacijų ir bendruomenių visoje Europoje bei priimtas Europos psichologų asociacijų federacijos (EFPA, EFPPA įpėdinis) 2001 metais. *EuroPsy* sistema yra tolesnių pokyčių pagrindas, kurių rezultatas greičiausiai bus dviejų lygių sistema, kuri apims *EuroPsy* Europos psichologijos sertifikatą kaip bazinį nepriklausomos praktikos psichologijos srityje standartą bei kitus aukštesnio lygio arba specializuotus sertifikatus psichologijos srityje, paremtus juo. *EuroPsy* sistema iš esmės paremta Britų psichologų bendruomenės (BPS) darbu, atliktu kuriant savo psichologų profesinius standartus, kurie buvo sukurti kaip Taikomosios psichologijos profesijos standartai. Svarbiausias šio darbo indėlis – kompetencijų, kurios gali būti vertinamos kaip švietimo ir mokymo pasekmė, o ne tik priklauso nuo tam tikros akademinės programos, apibrėžimas.

Europos Komisija taip pat pasisako už „kompetencijų“ požiūrį, kuris pabrėžia skaidrumą ir įgalina kompetencijų įvertinimą įvairiose srityse. Tai gali būti suprantama kaip „Derinimo“ projektas (Švietimo struktūrų Europoje derinimas), dalis Bolonijos deklaracijos įgyvendinimo, siekiant suformuoti bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų sąrašą kaip mokymosi pasekmę skirtingose srityse. „Derinimo“ projektas prasidėjo 2000 m. kaip projektas, kurio tikslas buvo susieti Bolonijos proceso politinius tikslus ir Lisabonos pripažinimo konvencijos iniciatyvas. Pirmame šio projekto etape buvo apimta daugelis sričių, tačiau ne psichologija, antrame etape psichologijos sritis buvo vystoma nedidelės grupės, kuri vėliau buvo įtraukta ir į *EuroPsy* kūrimą. Šiuo metu akademinį kvalifikacijų lygiavertiškumas vertinamas nacionaliniu lygmeniu Nacionalinių akademinio pripažinimo informacijos centrų (NARIC), kurie yra Europos lygmens organizacijos, Europos informacijos centrų tinklo (ENIC) dalis. Tikimasi, kad mokymo programų reikalavimų ir profesionalių psichologų kompetencijų reikalavimų suderinimas, kaip numatoma *EuroPsy*, leis skaidriau įvertinti lygiavertiškumą ir aukštesnę profesinių paslaugų kokybę klientams.

EuroPsy tikslas

EuroPsy (arba Europos psichologijos sertifikatas) yra svarbus žingsnis į priekį, skatinant psichologų mobilumą ir aukštos kokybės psichologinių paslaugų prieinamumą klientams visoje Europoje. Paremtas švietimo sistema, būtiniaisiais *EuroPsy* standartais, priimtais 2001 m. ir taip vadinamais Europos diplomo standartais, priimtais 2005 m., jis nusako gaires arba pristato Europos psichologijos standartų rinkinį, kuris bus naudojamas kaip pagrindas, vertinant psichologų

akademinį išsilavinimą ir profesinį mokymąsi skirtingose ES šalyse bei kitose EFPA šalyse. Šis dokumentas (EFPA *EuroPsy* nuostatai ir priedai) pristato EFPA *EuroPsy* taisykles ir Europos psichologijos sertifikato (*EuroPsy*) priedus.

EuroPsy buvo sukurtas remiant EFPA'i, kuri taip pat prižiūri specializuotų sertifikatų skirtingose psichologijos praktikos srityse kūrimą. *EuroPsy* (Europos psichologijos sertifikatas) apibrėžia standartą, reikalingą nepriklausomai psichologo praktikai baziniame lygmenyje. Specializuoti sertifikatai (labiau specializuotose srityse tokiose kaip psichoterapija, darbo ir organizacinė psichologija, edukacinė psichologija ir t.t.) yra išduodami, siekiant parodyti specializuotą kompetenciją ir patirtį konkrečiose praktikos srityse.

Kuriant *EuroPsy* gaires, reikšmingas dėmesys buvo skiriamas švietimo, darbo ir įstatyminių aplinkybių įvairovei šiuo metu egzistuojančiai Europoje. Buvo atsižvelgta į tai, kad išsilavinimo programos skiriasi savo ilgiu bei diferenciacijos ar specializacijos buvimu ar nebuvimu. Siekiant sukurti sistemą, kuri prasmingai apimtų šias skirtingas švietimo ir mokymo formas, EFPA *EuroPsy* nuostatuose yra atskiriama priklausoma ir nepriklausoma psichologo praktika, išskiriamos skirtingos profesinės sritys, kuriose psichologai dirba bei atskiriami tapimas psichologu ir vėlesnė psichologo specializacija. Bazinio *EuroPsy* tikslas yra nustatyti standartą priklausomai ir/ar nepriklausomai praktikai, įprastai vienoje profesinėje srityje¹, nurodant buvimą šios profesijos atstovu. Šis standartas apibrėžia būtinus reikalavimus, kuriuos kiekvienas atskiras psichologas gali viršyti. Bazinis *EuroPsy* nėra praktikos licencija ir jis nėra skirtas pakeisti nacionalinius EFPA *EuroPsy* licencijavimo nuostatus. Kadangi bazinio *EuroPsy* standartas yra laikomas reikšmingu skirtingomis nacionalinėmis aplinkybėmis, yra tikimasi, kad į tai bus atsižvelgiama ateityje, įgyvendinant galimus pokyčius EFPA *EuroPsy* nuostatuose dėl licencijavimo.

Specializuotų sertifikatų tikslas

Visų būsimų specializuotų sertifikatų (specializuotos veiklos sertifikatų) tikslas yra specializuoti reikalavimus nepriklausomai praktikai konkrečioje srityje tuo lygiu, kuris yra daugiau, nei buvimas psichologu, pavyzdžiui, siekiant atskirti konsultanto ar specialisto statusą. Šiuo metu specializuoti sertifikatai išduodami (i) psichoterapijos ir (ii) darbo ir organizacinės psichologijos srityse. Numatoma, kad būsimi specializuoti sertifikatai bus sukurti bazinio *EuroPsy* standartų pagrindu. Kai kuriose šalyse aukštesnio lygio kvalifikacija yra būtina, kad psichologas galėtų dirbti su savo profesija susijusį darbą. Tai gali reikšti, kad specializuotos ar aukštesnio lygio kvalifikacijų vystymas ateityje gali paskatinti sukurti aplinkybių, lygių ir tikslų apribojimus, kurie numatys, koku atveju bazinį *EuroPsy* turintys psichologai gali būti laikomi kompetentingais užsiimti nepriklausoma psichologo praktika. Tai bus nustatyta kiekvienai šaliai, kurio vykdoma psichologo praktika, remiantis EFPA *EuroPsy* valdymo praktikos nuostatais toje šalyje.

¹ Dažniausiai psichologai dirba vienoje profesinėje srityje, tačiau Reglamentas leidžia psichologui turėti dvi profesines sritis, kuriose būtų keliami kvalifikacija bei vykdoma psichologo praktika.

Pagrindiniai principai

Šie pagrindiniai principai, apimantys Europinius standartus, yra *EuroPsy* Europos psichologo sertifikato plėtros pamatas. Šių principų tikslai yra:

1. Skatinti tinkamų psichologinių paslaugų prieinamumą visoje Europoje. Kiekvienas pilietis ir kiekviena institucija turi turėti galimybę gauti psichologines paslaugas iš kompetentingo ir kvalifikuoto profesionalo. Sistema turi padėti įgyvendinti šį tikslą.
2. Apsaugoti vartotojus ir Europos piliečius, bei visuomenę nuo nekvalifikuotų paslaugos teikėjų, užtikrinant kokybę.
3. Prisidėti prie psichologų mobilumą skatinančios sistemos, suteikiant jiems galimybę praktikuoti bet kur Europoje, jei jie turi tinkamą kvalifikaciją.
4. Užtikrinti, kad *EuroPsy* bus suteikiamas remiantis (a) atitinkamos akademinės psichologijos programos baigimo įrodymu; (b) kompetencijos atlikti profesinius vaidmenis, įgytos prižiūrimos praktikos metu, įrodymu; (c) įsipareigojimu laikytis Europos (ir nacionalinių) psichologų profesinės etikos standartų.
5. Užtikrinti, kad *EuroPsy* sistema yra teisinga ir leidžianti išvengti palankumo ar nepalankumo psichologams dėl nacionalinių ar kitokių skirtumų, išsilavinimo ar profesinių pagrindų ir kad ji pripažins aukštą paslaugos kokybę, remdamasi vyravimo principu. Tai reiškia, kad *EuroPsy* nekels specifinių reikalavimų, susijusių su akademinio išsilavinimo struktūra ir formatu ar prižiūrimos profesinės praktikos organizavimo būdu.
6. Užtikrinti psichologinės veiklos kvalifikuotumo priklausymo šiai profesijai lygmenyje ir aukštesniame lygmenyje.
7. Užtikrinti įsipareigojimą aktyviai palaikyti kompetenciją. Dėl šios priežasties *EuroPsy* yra suteikiamas ribotam periodui ir kitus kartus bus suteikiamas ribotam periodui, remiantis profesinės veiklos vykdymo ir profesinio tobulėjimo įrodymu.
8. Atsižvelgti į jau galiojančius nacionalinius psichologų nuostatus.

2. EFPA *EuroPsy* nuostatai, Europos psichologijos sertifikatas

EuroPsy Europos psichologo sertifikatas (toliau “*EuroPsy*”) yra skirtas pateikti akademinio išsilavinimo ir profesinio mokymosi standartą, kuris informuoja klientus, darbdavius ir kolegas, kad psichologas gali būti laikomas įgijusiu būtinas kompetencijas psichologinių paslaugų teikimui.

EuroPsy siekia nustatyti bendrą kompetencijos standartą visose šalyse, kuriose jis yra išduodamas. Tuo siekiama laisvo psichologų judėjimo visose Europos Sąjungos šalyse ir visose kitose šalyse, kurios priims šį standartą bei siekiama palaikyti procedūras, kurios palengvintų tą judėjimą.

EuroPsy gali būti suteikiamas atskiram psichologui, kuris atitinka sąlygas, apibrėžtas EFPA *EuroPsy* nuostatuose.

Asmuo, kuriam yra suteiktas *EuroPsy* bus vadinamas “Registruotu *EuroPsy* psichologu”.

A. Sekcija. *EuroPsy*, Europos psichologijos sertifikatas

1 straipsnis *EuroPsy*² (čia ir toliau “bazinis Europos psichologo sertifikatas”) apibrėžia profesionalių Europos psichologų švietimo ir mokymo standartus, aprašytus II ir III prieduose.

2 straipsnis Individualūs psichologai turi teisę būti įrašyti į Europos *EuroPsy* Registrą (toliau “registrą”) ir gauti *EuroPsy*, jei jie:

- a. sėkmingai baigė akademinę psichologijos programą, pripažįstamą nacionaliniu lygmeniu bei pagal įstatymą ir bendrą supratimą ją baigęs asmuo vadinamas “psichologu”, universitete ar universiteto išsilavinimą atitinkančioje institucijoje, kurios trukmė lygiavertiška mažiausiai penkerių metų ištisinėms studijoms (300 ECTS) ir atitinka struktūrą aprašytą II priede;
- b. gali pateikti prižiūrimos praktikos kaip psichologas-praktikas, trukusios ne mažiau kaip vienerius metus pilną darbo dieną (ar jai lygiavertiškos) bei darbo atlikimo, patenkinamai įvertinto supervizoriaus (žr. I ir V priedus), įrodymą;
- c. pateikia raštišką pasižadėjimą Nacionaliniam *EuroPsy* suteikimo komitetui, kad įsipareigoja laikytis profesinės veiklos elgesio principų, aprašytų EFPA profesinės etikos Metakodekse ir užsiimti profesine veikla, laikydamiesi nacionalinės asociacijos profesinės etikos kodekso praktikos šalyje.

3 straipsnis Po teigiamo įrodymų, minimų 2 straipsnyje įvertinimo, individas gali būti įrašytas į registrą ir jam gali būti išduotas *EuroPsy* sertifikatas.

² Europinis psichologijos sertifikatas toliau atitiks pagrindinį Europinį psichologijos sertifikatą (*Europsy*), apibūdinta Preambulėje.

4 straipsnis *EuroPsy* galioja 7 metus. Po 7 metų jo galiojimas turi būti pratęsiamas.

5 straipsnis Siekiant pratęsti *EuroPsy* galiojimą, jis gali būti iš naujo išduotas visiems psichologams, kurie:

- a. gali įrodyti profesinės kompetencijos palaikymą, kaip tam tikrą psichologo darbo, tęstinio mokymosi bei profesinio tobulėjimo valandų skaičių, kaip nurodyta VI priede;
- b. pateikia raštišką pasižadėjimą Nacionaliniam *EuroPsy* suteikimo komitetui, kad įsipareigoja laikytis profesinės veiklos elgesio principų, aprašytų EFPA profesinės etikos Metakodekse ir užsiimti profesine veikla, laikydamasis nacionalinės asociacijos profesinės etikos kodekso praktikos šalyje.

6 straipsnis *EuroPsy* sertifikatas pagal prasmę ir išvaizdą bus panašus į modelį pateikiamą šiame dokumente (IV priedas).

7 straipsnis Duomenys, kuriuos reikia pateikti *EuroPsy* paraiškos formoje: informacija apie universitetinį išsilavinimą, prižiūrima praktika, įskaitant profesines kompetencijas, vaidmenis ir sritis, kuriose registruotas *EuroPsy* psichologas dirbo, kad įgytų psichologo kvalifikaciją, bei darbo patirtis.

8 straipsnis Informacija, kuri bus pateikiama Europos registre: užregistruotojo vardas ir darbo ar namų adresas, universitetinis išsilavinimas, praktikos šalis, praktikos sritis bei sertifikato išdavimo vieta ir data.

9 straipsnis Registruotas *EuroPsy* psichologas yra laikomas kvalifikuotu psichologu, galinčiu užsiimti nepriklausoma praktika toje srityje, kuri yra minima registracijos duomenyse, jei nėra jokių kitų šalies nustatytų nacionalinių apribojimų. Tai galioja visose šalyse, kuriose EFPA narė nacionalinė asociacija yra įdiegusi *EuroPsy* ir patvirtinusi šiuos nuostatus.

10 straipsnis Registruotas *EuroPsy* psichologas yra laikomas kvalifikuotu prižiūrimai ir/ar priklausomai psichologo praktikai (žr. I priedą) bet kurioje profesinėje srityje visose šalyse, kuriose EFPA narė nacionalinė asociacija yra įdiegusi *EuroPsy* ir patvirtinusi EFPA *EuroPsy* nuostatus.

11 straipsnis Įrašas apie psichologą bus:

- a) pašalintas iš registro šiais atvejais: (i) pasibaigus *EuroPsy* galiojimui (4 straipsnis); (ii) *EuroPsy* turėtojo prašymu; (iii) teismui ar nacionaliniam komitetui skyrus bausmę ar apribojimą, kuris draudžia toliau užsiimti psichologo profesine veikla, tokį kaip pašalinimas iš nacionalinio registro ar nacionalinės licencijos netekimas;

- b) pakeistas į įrašą “suspenduotas” teismui ar nacionaliniam komitetui teismui ar nacionaliniam komitetui skyrus bausmę ar apribojimą, kurio teisė toliau užsiimti psichologo profesine veikla sustabdoma. Įrašas “suspenduotas” bus pašalintas, kai veiklos sustabdymas toje šalyje baigsis.

B. Sekcija. *EuroPsy* suteikimo komitetai

12 straipsnis Atsakomybė už *EuroPsy* suteikimą ir individo įtraukimą į registrą, remiantis šiais nuostatais, atitenka Europos *EuroPsy* suteikimo komitetui (toliau „EEAK“). Šis komitetas, remdamasis šiais nuostatais, deleguoja įgaliojimus suteikti *EuroPsy* Nacionaliniam *EuroPsy* suteikimo komitetui (toliau „NEAK“) tose šalyse, kuriose EFPA narė nacionalinė asociacija yra įdiegusi *EuroPsy* ir patvirtinusi šiuos nuostatus.

13 straipsnis

- a) EEAK sudaro pirmininkas ir iki 12 kitų narių. Visi nariai privalo būti iš skirtingų EFPA priklausančių šalių, reprezentuoti pagrindines profesines psichologijos sritis bei būti pasiskirstę taip, kad lygiavertiškai atstovautų psichologams praktikams bei psichologams, dirbantiems universitetuose ir atsakingiems už kitų psichologų švietimą.
- b) Kandidatai yra skiriami EFPA narių asociacijų. Nariai yra skiriami iki 4 metų laikotarpiui ir gali būti vieną kartą perrenkami EFPA Vykdomojo komiteto.
- c) Remiantis esančiomis nuostatomis, kas dvejus metus yra paskiriami trys nauji nariai.

14 straipsnis EEAK yra atsakingas už *EuroPsy* ir jo nuostatų priežiūrą bei užtikrinimą, kad registracija ir *EuroPsy* suteikimas vyksta remiantis šiais nuostatais.

EEAK uždaviniai:

- a) priimti ir įvertinti paraiškas iš narių asociacijų dėl NEAK sukūrimo;
- b) deleguoti *EuroPsy* suteikimo įgaliojimus NEAK;
- c) konsultuoti NEAK;
- d) užtikrinti, kad nacionalinės institucijos interpretuoja Europinius standartus vienodai ir koordinuoti NEAK darbą;
- e) prižiūrėti tinkamą kiekvieno NEAK EFPA *EuroPsy* nuostatų įgyvendinimą;
- f) imtis veiksmų dėl NEAK veiklos sustabdymo, esant įrodymų, jog šie EFPA *EuroPsy* nuostatai yra naudojami neteislingai;
- g) spręsti apeliacinius skundus dėl NEAK sprendimų;
- h) kas dvejus metus parengti ataskaitą EFPA Vykdomajai tarybai ir Generalinei asamblėjai;
- i) palaikyti ryšį ir organizuoti metinį susitikimą su NEAK prezidentais;
- j) bendradarbiauti su nacionalinėmis asociacijomis, siekiant pašalinti NEAK veiklos sustabdymo priežastis;
- k) peržiūrėti Europos registro priežiūrą;
- l) veikti kaip konsultuojanti institucija Europos komisijoje klausimais, susijusiais su psichologo kvalifikacijos pripažinimu Europoje.

15 straipsnis

- a) *EuroPsy* suteikimas šalies viduje bus vykdomas NEAK, kuris yra skiriamas nacionalinės asociacijos, EFPA narės. NEAK bus deleguoti įgaliojimai suteikti *EuroPsy* EEAK vardu. Šalyse, kuriose yra kitų psichologus reprezentuojančių asociacijų, nacionalinė asociacija EFPA narė turi siekti bendradarbiavimo su tomis asociacijomis, sudarant NEAK.
- b) Už specializuoto *EuroPsy* suteikimą yra atsakingi specializuoti NEAK, kuriuos paskiria nacionalinė EFPA asociacijos narė. Specializuoti NEAK įgyja deleguotą teisę suteikti *EuroPsy* nuo specializuoto EEAK.

16 straipsnis

- a) NEAK sudaro pirmininkas ir nuo 4 iki 8 kitų narių. NEAK nariai turi reprezentuoti pagrindines profesines psichologijos sritis bei būti pasiskirstę taip, kad lygiavertiškai atstovautų psichologams praktikams bei psichologams, dirbantiems universitetuose ir įsitraukusiems į kitų psichologų švietimą.
- b) NEAK turi atstovauti kiek įmanoma platesnei psichologų bendruomenei toje šalyje.
- c) Jie yra skiriami nacionalinės psichologų asociacijos (I priedas), keturių metų kadencijai su galimybe būti perrenkamiems du kartus.
- d) Remiantis esančiomis nuostatomis, du nauji nariai yra paskiriami kas ketverius metus.
- e) NEAK pokyčiai turi būti EEAK patvirtinti raštiškai, siekiant išlaikyti *EuroPsy* išdavimo įgaliojimus (žr. 15 straipsnį).

17 straipsnis NEAK atsakomybės:

- a) pateikti visas procedūras EEAK patvirtinimui;
- b) numatyti, koku būdu pareiškėjas turės pateikti įrodymus apie savo profesines kompetencijas;
- c) parengti ir paskelbti šiuo metu patvirtintų akademinų psichologijos programų sąrašą, įtraukiant mokslinį laipsnį;
- d) konsultuoti aukštojo mokslo institucijas dėl patvirtinimo sąlygų;
- e) pateikti supervizoriams kompetencijų vertinimo gaires;
- f) parengti profesinės etikos kodekso formą, kurią turi pasirašyti pareiškėjas;
- g) nustatyti administracinį mokestį, kurį turės sumokėti pareiškėjas;
- h) paskirti kontaktinį asmenį, kuris būtų įgaliotas naudotis registru;
- i) priimti sprendimą dėl kiekvieno individo paraiškos gauti *EuroPsy*, informuojant pareiškėją, kodėl jo paraiška atmetama arba suteikiant *EuroPsy*;
- j) išduoti *EuroPsy* sertifikatus psichologams;
- k) kaupti įrašus apie psichologus, kuriems yra suteiktas *EuroPsy*;
- l) saugoti ir archyvuoti visus pareiškėjų dokumentus 15 metų;
- m) parengti metinę ataskaitą apie savo veiklą EEAK;
- n) pateikti teisingą informaciją ir dalyvauti metiniame NEAK prezidentų susitikime;
- o) veikti kaip konsultuojanti institucija kompetentinguose valdžios organuose klausimais, susijusiais su psichologo kvalifikacijos pripažinimu šalyje.

18 straipsnis NEAK, kuris EEAK nuomone dirba nesivadovaudamas EFPA *EuroPsy* nuostatais, deleguoti įgaliojimai turi būti atšaukti, kol EFPA *EuroPsy* nuostatų nesilaikymas bus ištaisytas. NEAK negali suteikti *EuroPsy* sertifikatų, kai jo deleguoti įgaliojimai yra atšaukti.

Specializuotų EuroPsy suteikimo komitetai

19 straipsnis

- a) Europos specializuotų EuroPsy suteikimo komitetą sudaro pirmininkas ir aštuoni nariai. Visi nariai turi būti iš skirtingų EFPA šalių
- b) Europos specializuoto *EuroPsy* suteikimo komitetas turi atstovauti skirtingoms psichologijos praktikos sritims ir bent vienas komiteto narys turi atstovauti universitetams.
- c) Vienas Europos specializuotų *EuroPsy* suteikimo komiteto narys turi palaikyti ryšius su Europos *EuroPsy* suteikimo komitetu ir dirbti abiejuose komitetuose.
- d) Kandidatus siūlo asociacijos EFPA narės. Narius skiria EFPA Vykdomoji taryba ketveriems metams ir jie gali būti perrenkami vieną kartą.
- e) Remiantis esančiomis nuostatomis, du nauji nariai renkami kas dvejus metus.

20 straipsnis Europos specializuotų EuroPsy suteikimo komitetas yra atsakingas už specializuotų *EuroPsy* priežiūrą ir už užtikrinimą, kad specializuoti EuroPsy bus registruojami ir suteikiami remiantis EuroPsy nuostatais.

Komiteto uždaviniai:

- a) priimti ir vertinti asociacijų narių paraiškas steigti nacionalinius specializuotų EuroPsy suteikimo komitetus;
- b) deleguoti atsakomybę suteikti specializuotus EuroPsy nacionaliniams specializuotų EuroPsy suteikimo komitetams;
- c) konsultuoti nacionalinius specializuotų EuroPsy suteikimo komitetus;
- d) plėtoti tinkamus mokymo būdų ir standartų nuostatus;
- e) svarstyti nacionalinių specializuotų EuroPsy suteikimo komitetų sprendimų apeliacijas;
- f) ruošti metines veiklos ataskaitas ir pateikti jas EFPA Vykdomajai tarybai ir Generalinei asamblėjai;
- g) vieną kartą per metus susitikti su nacionalinių specializuotų EuroPsy suteikimo komitetų pirmininkais ir su Europos EuroPsy suteikimo komitetu, siekiant suderinti procedūras ir dalintis gera patirtimi.

21 straipsnis

- a) Nacionalinis specializuotų *EuroPsy* suteikimo komitetą sudaro pirmininkas ir 4-6 kiti nariai.
- b) Šalyje turi būti sukurti struktūriniai saitai tarp nacionalinio specializuotų *EuroPsy* suteikimo komitetų ir nacionalinio *EuroPsy* suteikimo komiteto, kadangi egzistuoja tam tikras *EuroPsy* ir specializuotų EuroPsy persidengimas.
- c) Nacionaliniai specializuotų *EuroPsy* suteikimo komitetai atstovauja psichologų bendruomenei už narės asociacijos ribų.

- d) Juos skiria nacionalinė psichologų asociacija narė keturiems metams ir jie gali būti perrenkami vieną kartą.
- e) Specializuotų nacionalinių *EuroPsy* suteikimo komitetų struktūriniai pokyčiai privalo būti raštiškai patvirtinti specializuoto europinio *EuroPsy* suteikimo komiteto, siekiant išlaikyti *EuroPsy* suteikimo įgaliojimus (15 straipsnis).

22 straipsnis Nacionalinio specializuotų *EuroPsy* suteikimo komiteto atsakomybės:

- a) pateikti visas procedūras Europos specializuotų *EuroPsy* suteikimo komiteto patvirtinimui;
- b) numatyti, koku būdu pareiškėjas turės pateikti įrodymus apie savo profesines kompetencijas;
- c) nustatyti administracinį mokestį, kurį turės sumokėti pareiškėjas;
- d) priimti sprendimą dėl kiekvieno individo paraiškos gauti specializuotą *EuroPsy*, informuojant pareiškėją, kodėl jo paraiška atmetama arba suteikiant specializuotą *EuroPsy*;
- e) talpinti informaciją apie psichologą ir jo specializacijos sritį į registrą ir suteikti jam specializuotą *EuroPsy* sertifikatą;
- f) kaupti įrašus apie psichologus, kuriems yra suteiktas specializuotas *EuroPsy*;
- g) saugoti ir archyvuoti visus pareiškėjų dokumentus 15 metų;
- h) parengti metinę ataskaitą apie savo veiklą Europos specializuotų *EuroPsy* suteikimo komitetui;
- i) pateikti teisingą informaciją ir dalyvauti metiniame Nacionalinių specializuotų *EuroPsy* suteikimo komitetų prezidentų susitikime;
- j) pasiūlyti kontaktinį asmenį, kuris turėtų prieigą prie registro.
- k) Teikti informaciją apie specializuotą *EuroPsy* psichologams ir kitiems.

C. Sekcija. *EuroPsy* sertifikato gavimo procedūra

23 straipsnis Po to, kai *EuroPsy* suteikiamas, kandidatas negali kandidatuoti antrą kartą.

24 straipsnis Paraiška turi būti pateikta forma, kuri savo prasme ir turiniu panaši į modelį, pateiktą šiame dokumente (IV priedas). Paraiškoje turi būti pateikiama tokia informacija: universitetinis išsilavinimas, prižiūrima praktika, apibrėžiant profesines kompetencijas ir sritis, kuriose psichologas dirbo, kad įgytų kvalifikaciją nepriklausomai praktikai. Pareiškėjas turi pateikti pasirašytą supervizoriaus ataskaitą. Pareiškėjas turi pasirašyti pasižadėjimą, kad ji/s atliks profesinę veiklą, vadovaudamasis nacionalinės asociacijos psichologo profesinės etikos kodeksu praktikos šalyje.

25 straipsnis NEAK nustatys, ar kandidatas atitinka reikalavimus apibrėžtus 2 straipsnyje. Jis išnagrinės profesines kompetencijas ir profesines sritis, kuriose pareiškėjas dirbo prižiūrint kitam specialistui ir/ar nepriklausomai ir nuspręs, kurioje profesinėje srityje kandidatas yra kvalifikuotas užsiimti nepriklausoma praktika.

26 straipsnis Paraiška bus pradėdama svarstyti tik po to, kai kandidatas sumokėš nustatytą mokestį.

27 straipsnis NEAK patikrins pateiktus įrodymus ir nusprėš, ar pareiškėjas turi pateikti daugiau informacijos. Pareiškėjas bus informuotas, ar NEAK reikia daugiau informacijos per 13 savaičių nuo pirminės paraiškos pateikimo ir mokesčio gavimo.

28 straipsnis Kai yra reikalinga papildoma informacija, NEAK turi informuoti pareiškėją apie savo sprendimą per 13 savaičių nuo šios papildomos informacijos gavimo.

29 straipsnis Kai papildoma informacija nėra reikalinga, NEAK turi informuoti pareiškėją apie savo sprendimą per 13 savaičių nuo pirminės paraiškos pateikimo ir mokesčio gavimo. Jei *EuroPsy* yra nesuteikiamas, pareiškėjas turi gauti detalią ataskaitą apie tokio sprendimo priežastis.

30 straipsnis Tą dieną, kai pareiškėjas įrašomas į Europos registrą, jam suteikiamas *EuroPsy*.

31 straipsnis Siekiant pratęsti *EuroPsy* sertifikato galiojimo laiką, pasibaigus jo galiojimui (4 straipsnis) ar pereinamojo laikotarpio susitarimui (38 straipsnis), pareiškėjas turi pateikti paraišką NEAK dabartinėje šalyje ar šalyje, kurioje nori praktikuoti.

32 straipsnis *EuroPsy* pratęsimo paraiškoje turi būti pateikiama informacija apie profesinių kompetencijų palaikymą, kaip tam tikrą psichologo darbo, tęstinio mokymosi bei profesinio tobulėjimo valandų skaičių, kaip nurodyta VI priede.

D. Sekcija. Apeliavimo procedūros

33 straipsnis Pareiškėjas, kurio *EuroPsy* paraišką NEAK atmetė, gali pateikti apeliaciją dėl šio sprendimo nacionalinei asociacijai EFPA narei toje šalyje, nuroydamas apeliacijos pagrindą.

34 straipsnis Nacionalinė asociacija įsteigs Nepriklausomą patariamąjį komitetą, kurį sudarys mažiausiai 3 ekspertai, kurie išnagrinės apeliaciją. Šis komitetas priims sprendimą dėl apeliacijos ir raštiškai jį pateiks per 60 dienų. Šis sprendimas bus praneštas pareiškėjui ir NEAK. Nepriklausomas patariamasis komitetas gali prašyti EEAK patarimo.

35 straipsnis Jei pareiškėjo apeliacija yra atmetama, pareiškėjas gali pateikti apeliaciją EEAK (14 straipsnis f). Tokia apeliacija turi būti pateikiama anglų kalba, nurodant priežastis, dėl kurių ji yra teikiama.

36 straipsnis Nacionalinė asociacija EFPA narė šalyje, kurioje deleguotos NEAK galios yra atšauktos, gali pateikti apeliaciją dėl šio sprendimo EFPA Vykdomajam komitetui. EFPA Vykdomasis komitetas gali prašyti Europos patariamojo komiteto, įsteigiamo esant reikalui ir šaukiamo EFPA prezidento ar jo pavaduotojo, patarimo.

E. Sekcija. Nuostatų peržiūrėjimas ir keitimas

37 straipsnis EFPA *EuroPsy* nuostatai ir priedai yra patvirtinti ir gali būti keičiami EFPA Generalinės asamblėjos, 2/3 dalyvaujančių balsų persvara. Jie įsigalios nuo Generalinės asamblėjos paskirtos dienos, tą momentą, kai bus patvirtinti.

38 straipsnis

- a) Pereinamojo laikotarpio susitarimai dėl pagrindinio *EuroPsy* sertifikato bus taikomi tris metus po NEAK *EuroPsy* nuostatų įsigaliojimo paskelbimo.
- b) Pereinamojo laikotarpio susitarimai dėl specializuoto *EuroPsy* sertifikato bus taikomi tris metus po specializuoto NEAK *EuroPsy* nuostatų įsigaliojimo paskelbimo.
- c) Pereinamojo laikotarpio susitarimai dėl pagrindinio sertifikato, gali galioti dar du papildomus metus po specializuoto NEAK nuostatų įsigaliojimo paskelbimo. Šie susitarimai bus išskirtinai pritaikomi kandidatams, siekiantiems specializuoto *EuroPsy* sertifikato išduodamo specializuotų NEAK.
- d) Visi pereinamojo laikotarpio susitarimai galios iki 2020 m. liepos mėnesio.
- e) Pareiškėjai, kurie iki 38 a bei d straipsniuose minimos datos, nacionalinėse institucijose pripažįstamose EEAK, buvo licencijuoti kaip psichologai galintys užsiimti nepriklausoma praktika ir atitiko reikalavimus ir sąlygas psichologo praktikai savo šalyje, vietoj prižiūrimos praktikos atlikimo įrodymų pateikimo, jie galės pateikti savo darbo patirties įrodymus, kai jau buvo įgiję psichologo, galinčio dirbti nepriklausomai, kvalifikaciją. Šiais atvejais, norint gauti *EuroPsy*, reikia pateikti ne mažiau kaip trejų metų (ar lygiavertišką) nepriklausomos psichologo praktikos per pastaruosius 10 metų įrodymą, esančios kompetencijos bei tęstinio profesinio tobulėjimo (žr. V ir VI priedus) įrodymą. Šiuo atveju psichologas, pateikiantis *EuroPsy* paraišką pereinamojo laikotarpio susitarimu, gali turėti dar dvejus metus po pereinamojo laikotarpio pabaigos, reikalavimų įgyvendinimui (minimų a, b ir c dalyse).

39 straipsnis Šie nuostatai gali būti papildyti taisyklėmis, susijusiomis su specializuotais sertifikatais tam tikrose psichologijos srityse. Tokios taisyklės bus leidžiamos kaip šių nuostatų priedai, kurie nustatys:

- a) Tolimesnių studijų reikalavimus, išreikštus studijų valandomis arba Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos balais (ECTS) bei mokymosi turiniu.
- b) Supervizuojamos praktikos metus bei supervizijų skaičių, kurie apibrėžti I priede.
- c) Profesinio tobulėjimo reikalavimus, apibrėžtus IV priede.
- d) Kompetencijas įgytas prižiūrimos praktikos metu, apibūdintas taip pat, kaip ir III priede.
- e) Sistema, kuri atskleis kaip įgytos kompetencijos yra panaudojamos, pageidautina aktyviai bei visapusiškai užtikrinant, jog psichologijos absolventai įgis visas (profesines bei įgalinančias) kompetencijas, kurios reikalingos skirtinguose specializacijos lygiuose bei profesinėje praktikoje, įtraukiant psichologo etiką.
- f) Įrodymus apie tęsiamas studijas, supervizijas bei kompetencijas.
- g) Tęsiamų studijų, supervizijų bei kompetencijų įvertinimą.
- h) Pereinamojo laikotarpio susitarimus, pritaikomus apibrėžtam laikotarpiui, kuris minimas 38b straipsnyje, bei kurių turinys turi būti analogiškas 38e straipsniui.

40 straipsnis *EuroPsy* nuostatai ir priedai bus peržiūrėti bent kartą per 5 metus *EuroPsy* koordinavimo grupės (ECG), kurią sudaro EFPA prezidentas, Vykdomosios tarybos narys ir EEAK prezidentas.

Atsižvelgdama į *EuroPsy* koordinavimo grupės (ECG) rekomendacijas, Vykdomoji taryba įvykdys būtinus nuostatų pakeitimus. Po to, kai apie pakeitimus bus pranešta NEAK, jie bus taikomi laikinai, iki ateinančios Generalinės asamblėjos. Tolesnis jų galiojimas turi būti patvirtintas Generalinės asamblėjos.

3. *EuroPsy* psichologų registravimas

1. Europos *EuroPsy* psichologų registrą, kurį sudaro nacionaliniai sertifikuotų psichologų sąrašai, kuriuos pateikia NEAK, kaupia ir prižiūri EFPA.
2. Europos registre kaupiami visų *EuroPsy* psichologų vardai ir duomenys, be to, jame bus pateikiama informacija apie specializuotų sertifikatų turėtojus.
3. Informacija minima *EuroPsy* registracijos duomenyse bus įrašoma į Europos registrą, internetinę paieškos sistemą šiuo adresu: www.efpa.eu/EuroPsy.
4. Kiekvienos šalies registro įrašai bus atnaujinami NEAK iniciatyva po *EuroPsy* sertifikato išdavimo, pratęsimo, galiojimo nutraukimo ar pasibaigimo. Registras bus atnaujinamas NEAK išdavus specializuotos veiklos (aukštesnio lygio) sertifikatą. Registro informaciją gali keisti tik EFPA ir gavęs leidimą NEAK.

Reikalavimai specializuoto psichoterapijos sertifikato įgijimui

Kaip nustatyta 39 straipsnyje, Europsy specialisto sertifikatą gali įgyti tik patyręs psichologas, kuriam jau suteiktas *EuroPsy* (arba asmuo tuo pačiu metu yra nominuotas *EuroPsy*). Specialisto sertifikatą galima įgyti tik tose šalyse, kuriose NAC arba S-NAC yra pripažintos.

Šis priedas apibrėžia specializuoto psichoterapijos sertifikato įgijimo reikalavimus, minimus 39 straipsnyje.

Detali informacija pateikiama: Application '*Form for Psychologists to Apply for the Specialist Certificate in Psychotherapy*' and '*Training Standards for Psychologists Specialising in Psychotherapy*', S-EAC Psychotherapy 2013.

1. Kiekio bei turinio reikalavimai tolimesnėms studijoms

- a. Bent 400 valandų studijų (16 ECTS)
- b. Turinys priklauso nuo institucijų programų bei psichologijos mokymosi krypties.

2. Prižiūrimos praktikos bei supervizijos

- a. Bent treji metai postudijinės praktikos, iš kurios bent 500 valandų sudaro prižiūrima praktika.
- b. Bent 150 valandų supervizijų (vidutiniškai 50 valandų per metus).

3. Profesinio tobulėjimo reikalavimai

Šie reikalavimai vis dar yra tobulinami.

4. Reikalingos kompetencijos

Kompetencijų sąrašas yra dar tobulinamas. Sąrašas kuriamas remiantis šešiais principais: psichologas kaip psichoterapeutas, apklausa ir komunikacija, psichoterapinė praktika ir supratimas, asmeninis ir profesinis augimas, etinė ir kompetencijų praktika, tolimesnis profesinis augimas.

5. Kompetencijų vystymas

Nėra specifinės kompetencijų tobulinimo sistemos. Kompetencijos tobulinamos mokymais, remiantis įvairiais psichoterapiniais modeliais.

6. Įrodymai

Kandidatai privalo:

- a. Užpildyti aplikavimo formą, kuri apima asmeninius pasiekimus aukščiau minimuose reikalavimuose: mokymasis, mokymas ir patirtis psichoterapijoje, supervizijos, tyrimai ir publikacijos (pasirinktinai)
- b. Pateikti dokumentus įrodančius specializaciją
- c. Jeigu reikia, pateikti dvi rekomendacijas
- d. Pateikti supervizoriaus ataskaitą
- e. Pateikti CV.

7. Įrodymų įvertinimas

- a. Tolimesnį vertinimą vykdo S-NAC, remiantis įgaliotomis mokymo programomis, treneriais/supervizoriais ir mokymo institucijomis (kuris pageidautina, kad bendradarbiautų su akademinėmis ar tyrimų institucijomis)
- b. Kitų aspektų vertinimas, vykdomas S-NAC, remiasi kandidato pasiekimais, referentų rekomendacijomis bei supervizorių vertinimais.

8. Pereinamojo laikotarpio reikalavimai

Kandidatai, siekiantys įgyti specialisto sertifikatą psichoterapijoje remiantis 38 straipsniu privalo pateikti patvirtinimo laišką iš pilotinių projektų pripažintų EFPA arba atitikti kriterijus:

- Būti registruotu nacionaliniame registre, kuris suteikia galimybę dirbti kaip psichologui ar psichoterapeutui,
- Turėti pagrindinį *Europsy* pažymėjimą (su klinikinės arba sveikatos psichologijos turiniu) arba atitikti reikalavimus, kurie leistų kartu įgyti ir pagrindinį, ir specializuotą sertifikatą, pirmiausiai įgyjant pagrindinį sertifikatą ir vėliau kandidatuojuojant specializuotam sertifikatui įgyti,
- Dokumentuoti darbo patirtį ir tęstinį profesinį tobulėjimą, kurie įrodytų kompetencijas įgytas per šešis metus per paskutiniuosius penkiolika nepriklausomos psichologo ir psichoterapeuto praktikos metų.

9. Papildomi reikalavimai

Bent 100 valandų asmeninio tobulėjimo (asmeninės terapijos).

Reikalavimai specializuoto darbo ir organizacinės psichologijos sertifikato įgijimui

Kaip nustatyti 39 straipsnyje, *EuroPsy* specialisto sertifikatą gali įgyti tik patyręs psichologas, kuriam jau suteiktas EuroPsy (arba tuo pačiu metu yra nominuotas EuroPsy). Specialisto sertifikatą galima įgyti tik tose šalyse, kuriose NAC arba S-NAC yra pripažintos.

Šis priedas apibrėžia specializuoto darbo ir organizacinės psichologijos sertifikato įgijimo reikalavimus, minimus 39 straipsnyje.

Detali informacija pateikiama: *Application Form for Psychologists to Apply for the Specialist Certificate in Psychotherapy* and *Training Standards for Psychologists Specialising in Psychotherapy*, S-EAC Psychotherapy 2013.

1. Kiekio bei turinio reikalavimai tolimesnėms studijoms

- a. Bent 90 ECTS tolimesnių studijų (2400 valandų) iš kurių 60 (1600 valandų) skirtų kursų klausymui ir 30 (800 valandų) skirtų taikomiesiems moksliniams tyrimams, vertinimui ar intervencija.
- b. Turinys, kuris turi būti išanalizuotas, yra pateikiamas specialisto gyvenimo aprašymo pavyzdyje (pavyzdžiui, ENOP-EAWOP modelis).
- c. Situacijose, kai šalis ar individas turi ankstyvąją specializaciją, specialisto kompetencija įgyta per baigiamuosius du metus iš penkių – šešių metų kvalifikacijos gali atitikti 30 ECTS. Tai reiškia, kad bent 60 ECTS turi būti įgyti po būtinų studijų pagrindiniam *EuroPsy* įgyti.

2. Prižiūrimos praktikos bei supervizijos

- a. Bent treji metai poststudijinės praktikos, kurią bent 400 valandų per metus (1200 valandų) sudaro prižiūrima praktika.
- b. Bent 150 valandų supervizijų (vidutiniškai 50 valandų per metus).

3. Profesinio tobulėjimo reikalavimai

Bent 100 valandų (4 ECTS) asmeninio profesinio tobulėjimo, kai pateikiama kandidatūra, įtraukiant 90 ECT tolimesnių studijų.

4. Reikalingos kompetencijos

Reikalingos kompetencijos pateikiamos EuroPsy (EuroPsy reguliacijos, III priedas). Jos turi būti pritaikomos profesiniame darbe remiantis specializacijos lygiu.

5. Kompetencijų vystymas

Profesinė praktika turi būti grįsta eksplcitine kompetencijų vystymo sistema. Ši sistema vadovaujasi iniciatyviu požiūriu į kompetencijų vystymą. Tai užtikrina, jog psichologijos absolventai įgyja visas specializacijos lygio kompetencijas (profesines ir įgalinančias) ir supranta visus profesijos aspektus, įtraukiant etiką.

6. Įrodymai

Kandidatai privalo:

- a. Užpildyti aplikavimo formą, kuri apima tolimesnis studijas, supervizuotą praktiką ir tęsines asmeninio tobulėjimo veiklas.
- b. Pateikti gyvenimo aprašymą
- c. Pateikti dokumentus įrodančius specializaciją
- d. Dalyvauti kompetencijų vertinimo interviu, siekiant pagilinti arba paaiškinti tam tikras gyvenimo aprašymo dalis, jeigu būtina

7. Įrodymų įvertinimas

- a. Tolimesnį vertinimą vykdo S-NAC, taip pat kaip ir EuroPsy suteikimui, pavyzdžiui remiantis turiniu bei akreditacijomis institucijos, kurios turi tam teisę (pageidautina akademinės institucijos).
- b. Kompetencijų vertinimas, vykdomas S-NAC, remianti portfolio bei kompetencijų vertinimo interviu.

8. Pereinamojo laikotarpio reikalavimai

Kandidatai, siekiantys įgyti specialisto sertifikatą psichoterapijoje remiantis 38 straipsniu turi pateikti patvirtinimo laišką iš pilotinių projektų pripažintų EFPA arba atitikti kriterijus:

- Būti registruotu nacionaliniame registre, kuris suteikia galimybę dirbti kaip psichologui ar psichoterapeutui
- Turėti pagrindinį *Europsy* pažymėjimą (su darbo ir organizacinės psichologijos turiniu) arba atitikti reikalavimus, kurie leistų kartu įgyti ir pagrindinį, ir specializuotą sertifikatą, pirmiausiai įgyjant pagrindinį sertifikatą ir vėliau kandidatuojuant specializuotam sertifikatui įgyti
- Dokumentuoti darbo patirtį ir tęstinį profesinį tobulėjimą, kurie įrodytų kompetencijas įgytas per penkis metus per paskutinius dešimt nepriklausomos darbo ir

organizacinio psichologo praktikos metų; įrodymai bus vertinami gyvenimo aprašymu ir, jeigu reikalauja SNAC, kompetencijų vertinimo interviu.

I priedas. Apibrėžimai

Sąvokos ir apibrėžimai naudojami šiuose EFPA *EuroPsy* nuostatuose:

Europos psichologo sertifikatas, toliau „*EuroPsy*“, yra psichologų išsilavinimo ir mokymo standartų rinkinys, kuris apibūdina asociacijų EFPA narių pripažintą kokybę ir standartą.

Registruotas EuroPsy psichologas – *EuroPsy* turėtojas.

Psichologas – tai asmuo sėkmingai baigęs psichologijos akademinę programą universitete ar jam prilygstančioje institucijoje bei įgyvendinęs kitus reikalavimus, kurie reikalingi, norint gauti nacionalinę „psichologo“ kvalifikaciją, su sąlyga, kad numatyta programa yra mažiausiai 5 metų trukmės (300 ECTS) nuoseklių studijų ir atitinka II priedo reikalavimus.

Europos psichologo sertifikato registravimo tvarka, toliau „registravimo tvarka“, yra *EuroPsy* priedas, kuris numato kokius įrodymai apie *EuroPsy* turėtojo išsilavinimą ir profesinę sritį, turi būti pateikti pagal 7 straipsnį.

Europos psichologų registras, toliau „registras“, tai registras – kuriame kaupiama informacija (kaip aprašyta 8 straipsnyje) apie visus registruotus *EuroPsy* psichologus.

Profesinės funkcijos – (žr. kompetencijų grupės) tai šešios profesinių veiklų kategorijos, apimančios psichologines paslaugas profesinėje srityje, kaip minima III priede, t.y. tikslų specifikacija, įvertinimas (assessment), vystymas, intervencija, vertinimas (evaluation) ir komunikacija.

Profesinė sritis – tai atitinkama darbo aplinkos kategorija, kurioje psichologinė paslauga taikoma tam tikrai klientų kategorijai. Profesinės sritys turi būti suprantamos plačiąja prasme ir šiuo metu sertifikatas apibrėžia šias sritis: (i) klinikinė ir sveikatos, (ii) edukacinė, (iii) darbo ir organizacinė, (iv) kita. Kiekviena sritis apima platų veiklos spektrą. Ketvirtoji sritis (kita) apima visas kitas sritis, kurių neapima kitos trys ir ši profesinė ar veiklos sritis turi būti specializuota *EuroPsy* sertifikatu (pvz., kriminalinė psichologija, eismo psichologija, konsultavimo psichologija, psichosocialinės intervencijos). Ši sritis turi būti plačiai taikoma, būti pripažįstama susiinteresuotoje šalyje ir turėti pripažįstamą pagrindinį išsilavinimo lygmenį. Be to ši sritis turi būti pripažįstama EEAK.

Mokslinės žinios – tai žinios sukauptos mokslinėje psichologijos disciplinos literatūroje ir paskleista tyrėjų ir psichologijos mokytojų bendruomenėje.

Profesinė kompetencija – tai gebėjimas adekvačiai atlikti profesinį vaidmenį, kaip aprašoma III priede.

Nepriklausoma psichologo praktika – tai profesinių vaidmenų įgyvendinimas klientų atžvilgiu be tiesioginės kitų psichologų priežiūros.

Priklausoma psichologo praktika – tai profesinių vaidmenų įgyvendinimas klientų atžvilgiu vadovaujant kitam, nepriklausomai praktikai toje srityje kvalifikuotam psichologui.

Priežiūrima praktika – tai psichologo praktikanto profesinių vaidmenų įgyvendinimas klientų atžvilgiu, esant tiesioginei kvalifikuoto psichologo (V priedas) priežiūrai, tiek universiteto programos rėmuose, tiek už universiteto ribų.

Psichologas praktikantas – tai asmuo, kuris yra atlieka prižiūrimą ir yra prižiūrimas kvalifikuoto supervizoriaus, kaip aprašyta V priede.

Supervizorius yra kvalifikuotas psichologas, kuris per pastaruosius trejus metus mažiausiai dvejus metus dirbo pilną darbo laiką arba turėjo tam prilygstančios patirties, kaip nepriklausomas praktikas toje profesinėje srityje ir kuris yra atsakingas už praktikanto kompetencijų toje profesinėje srityje ugdymą ir įvertinimą.

Nacionalinė psichologų asociacija – tai asociacija arba asociacijų federacija kuri yra Europos psichologų asociacijų federacijos (EFPA) narė. Reikėtų stengtis užtikrinti, kad Nacionalinis *EuroPsy* suteikimo komitetas atspindėtų pilną suinteresuotos šalies psichologų populiaciją.

Rezidavimo šalis – tai šalis, kurioje psichologas ar registruotas *EuroPsy* psichologas yra registruotas kaip gyventojas.

Praktikos šalis – tai šalis, kurioje psichologas ar registruotas *EuroPsy* psichologas praktikuoja ar ketina praktikuoti kaip psichologas.

II priedas. Būtinai Psichologų švietimo ir mokymo standartai ir struktūra.

Šis priedas apibrėžia išsilavinimo reikalavimus norint gauti *EuroPsy* ir yra paremtas ataskaita „*EuroPsy – psichologų švietimo ir mokymo Europoje struktūra*“, kuri buvo suderinta EFPA Generalinės asamblėjos metu 2001 metais. Gauti *EuroPsy* ir patekti į registrą gali tik tie asmenys, kurie gali įrodyti, kad jie per mažiausiai 6 metus (360 ECTS) yra baigę programą, kuri atitinka žemiau išvardintus reikalavimus ir yra atlikę supervizuojamą vienerių metų trukmės ar jai prilygstančią praktiką.

Reikalavimų pagrindas yra formuluojamas, remiantis trijų pakopų programos modeliu:

- 1 pakopa – bakalauras ar jo atitikmuo
- 2 pakopa – magistras ar jo atitikmuo
- 3 pakopa – prižiūrima praktika

Yra daroma prielaida, kad 1-oji ir 2-oji pakopos bus dalis akademinės psichologijos programos. 3-ioji pakopa taip pat gali būti įtraukta į universitetų programą, tačiau nebūtinai. Daroma prielaida, kad universitetai savo programas sutvarkys taip, kad atitektų šiuos reikalavimus ir nebebus svarbu ar pakopų struktūra yra nuosekli ar atskira. Pavyzdžiui, kai kurių šalių universitetai, ugdydami ir mokydami psichologus, vadovaujasi į problemą nukreipto mokymo požiūriu, kuriame integruoti teorijos-metodo-taikymo ciklai yra organizuojami nuo pat programos pradžios. Programos modelis leidžia daryti prielaidą, kad studentai, baigę tokio tipo programą, bus įgiję lygiavertes žinias, įgūdžius ir kompetencijas bei kad inovatyvus požiūris į profesinį rengimą yra sveikintinas ir skatinamas. Siūlomas pakopų modelis neapriboja mokymo programos organizavimo ir eiliškumo.

Be to, šiuos reikalavimus gali atitikti tiek nediferencijuotos tiek diferencijuotos (jose teorija ir praktika yra integruotos ,pvz., integruotas profesinis išsilavinimas, į problemą nukreiptas mokymasis) arba atskirtos, nacionalinės švietimo sistemos programos. Reikia pabrėžti, kad magistras ar jo atitikmuo gautas po 5 metų studijų (300 ECTS) yra laikomas būtinu kvalifikacijos laipsniu, reikalingu pradėti dirbti psichologijos srityje. Taip pat būsimas psichologas turi atlikti prižiūrimą praktiką ir tik tuomet jis galės būti pripažintas pakankamai kompetentingu nepriklausomai praktikai. Norint užsiimti specializuota profesine praktika bet kurioje psichologijos srityje kurioje bus suteikiamas specialisto vardas reikės papildomų kvalifikacinių mokymų. Šios sritys gali būti: sveikatos psichologija, klinikinė psichologija, darbo, organizacinė ir personalo psichologija, darbo ir sveikatos psichologija, edukacinė psichologija, vaiko psichologija.

Šis priedas apibūdina pirmų dviejų pakopų turinio ir būtinus profesinio psichologų išsilavinimo reikalavimus. Trečioji pakopa yra aprašoma šio dokumento V priede.

Mokymo programos turinys

Pirmoji pakopa

Pirmoji pakopa paprastai yra orientuota į skirtingų specializacijų psichologijos studentus, tačiau gali būti atvira ir kitoms susijusioms disciplinoms. Ji suteikia pagrindinį išsilavinimą visose psichologijos specializacijose bei žinių apie svarbiausias psichologijos teorijas ir metodus.

Padedamas pagrindas esminiams psichologo ir psichologinių tyrimų įgūdžiams. Ji nesuteikia jokios profesinės kvalifikacijos bei kompetencijų reikalingų nepriklausomai psichologo praktikai. Nors pirmoji pakopa gali būti suteikiama po trejų metų programos, atitinkančios bakalauro laipsnį, tačiau taip pat gali būti ilgesnė, integruojant žinias, įgūdžius ir supratimą, reikalingus profesinei psichologo praktikai. Pirmosios pakopos programa paremta 2001 metais suderinta ataskaita „EuroPsy – psichologų švietimo ir mokymo Europoje struktūra“. Šio ankstesnio projekto raida parodė visuotinį Europos šalių sutarimą dėl pagrindinio psichologijos išsilavinimo reikalavimų. Ši struktūra ar bendrosios gairės yra pristatomi 1 lentelėje. Pirmosios pakopos programa grindžiama psichologinėmis žiniomis ir supratimu, atsižvelgiant į individus, grupes ir sistemas/visuomenę. Ji parodo skirtumą tarp žinių ir įgūdžių, susijusių su psichologija kaip aiškinamuoju mokslu, siekiančiu suprasti žmonių elgesį ir kaip technologiniu mokslu, siekiančiu efektyviai keisti žmonių elgesį. Abu mokslo tipai turi tiek fundamentalų, tiek taikomąjį aspektą (tam tikra teorija vs. diagnozės ir poveikio taikymas).

1 Lentelė. Pirmoji pakopa

Turinio tipas/ Tikslai	Individai	Grupės	Sistemos/visuomenė
Orientuojančios teorijos / Žinios	<i>Psichologijos metodai, Psichologijos istorija, Psichologijos specializacijų ir sričių apžvalga</i>		
Aiškinimo teorijos / Žinios	<i>Neuropsichologija, Psichobiologija, Psichopatologija, Bendroji, Kognityvioji, Diferencinė, Socialinė, Raidos, Asmenybės, Darbo ir organizacinė, Klinikinė ir sveikatos, Edukacinė psichologijos</i>		
Technologinės teorijos / Žinios	<i>Duomenų ir testų teorija, Apklausų (Questionnaire) ir Vertinimo (evaluation)</i>		
Aiškinimo teorijos / Įgūdžiai	<i>Įvertinimo ir Interviu įgūdžių ugdymas</i>		
Technologinės teorijos / Įgūdžiai	<i>Mokymas konstruoti testus ir klausimynus, Grupinio poveikio mokymas</i>		
Metodologija, Žinios	<i>Metodų įvadas: Eksperimentas, Kokybiniai ir Kiekybiniai metodai</i>		
Metodologija, Įgūdžiai	<i>Eksperimentinė praktika, Metodologijos ir statistikos praktika, Mokymas rinkti duomenis, Kokybinė analizė</i>		
Etika, Žinios ir įgūdžiai	<i>Etikos kodeksai ir profesinė etika</i>		
Akademiniai įgūdžiai, Įgūdžiai	<i>Informacijos rinkimas, Naudojimosi biblioteka ir bibliografiniai įgūdžiai, Straipsnių skaitymas ir rašymas, Tyrimo etika</i>		
Ne psichologijos teorijos, Žinios	<i>Epistemologija, Filosofija, Sociologija, Antropologija</i>		

Antroji pakopa

Antrosios pakopos programa ruošia studentą nepriklausomai profesinei psichologo praktikai. Ši programos dalis gali būti nediferencijuota (nespecializuota), kaip pasirengimas doktorantūrai arba darbui kaip bendrosios praktikos psichologas, arba diferencijuota (specializuota), kaip pasirengimas dirbti konkrečioje psichologijos srityje tokioje kaip (i) klinikinė ir sveikatos psichologija, (ii)

edukacinė (pedagoginė) arba mokyklos psichologija, (iii) darbo ir organizacinė psichologija arba (iv) kitos psichologijos sritys. Pirmuoju atveju studentas įgyja papildomų žinių srityse, su kuriomis jau buvo susipažinta pirmosios pakopos metu, tokiose kaip mokymosi teorijos, specifinės emocijų teorijos, asmenybės teorijos. Tai apima arba pasiruošimą būsimai tyrėjo karjerai (doktorantūra), arba praktikai bendrosios psichologijos srityje. Antruoju atveju studentas įgyja specifinių žinių tam tikrose srityse, tokiose kaip klinikinio vertinimo teorijos ir metodai, edukacinių intervencijų, tokių kaip elgesio modifikavimas teorijos, darbo atlikimo teorijos, vadovavimo teorijos ar statistiniai personalo atrankos modeliai ir t.t. Kadangi visos reikalingos žinios ir įgūdžiai yra iš psichologijos disciplinos, bet koks programos turinys antrosios pakopos struktūroje yra priimtinas. Vienas iš antros pakopos reikalavimų studentui (tiek besiruošiančiam būti tyrėju, tiek tam tikros srities praktiku) yra mokslinių tyrimų įgūdžių įgijimas. Yra sutariama, kad profesionalūs psichologai turi įgyti kompetenciją mokslinių tyrimų srityje, kad galėtų įvertinti savo darbą bei palaikyti savo kompetenciją, gilinantis į mokslinę ir kitą literatūrą.

2 lentelėje pavaizduota antrosios pakopos struktūra, kuri yra grindžiama kompetencijomis, atsižvelgiant į „individą“, „grupę“ ir „visuomenę“. Tai pabrėžia, kad psichologas gali ir turi gebėti dirbti tiek individualiu, tiek grupės, tiek visuomenės lygmeniu.

2 Lentelė. Antroji pakopa

Turinio tipas/Tikslai	Individai	Grupės	Visuomenė
Orientuojančios teorijos / Žinios	<i>Orientacija į praktikos ir specializacijos kontekstą</i>		
Aiškinimo teorijos / Žinios	<i>Gilinamosios I pakopos žinios (psichobiologija, raida, asmenybė, mokymosi teorijos ir t.t.);</i>		
	<i>Gilinimasis pagal specializacijas (darbo ir organizacinė psichologija ir/ar edukacinė psichologija ir/ar klinikinė psichologija ir t.t.)</i>		
Technologinės teorijos / Žinios	<i>Gilinamos I pakopos technologinės žinios iš svarbių sričių (psichobiologijos, asmenybės, socialinės psichologijos ir t. t.)</i>		
	<i>Gilinimasis pagal specializacijas (darbo ir organizacinė psichologija ir/ar edukacinė psichologija ir/ar klinikinė psichologija ir t.t.)</i>		
Aiškinimo teorijos / Įgūdžiai	<i>Tolesnis praktinių ir tyrimo įgūdžių ugdyimas (pvz. mokymas matuoti EMG, įvertinti asmenybę.)</i>		
	<i>Praktinis mokymasis konkrečiose srityse (darbo ir organizacinė psichologija ir/ar edukacinė psichologija ir/ar klinikinė psichologija ir t.t.)</i>		
Technologinės teorijos / Įgūdžiai	<i>Praktinis mokymas technologinių teorijų srityje (testų konstravimas, eksperimentų planavimas)</i>		
	<i>Praktinis mokymas technologinių teorijų srityje (darbo ir organizacinė psichologija ir/ar edukacinė psichologija ir/ar klinikinė psichologija ir t.t.)</i>		
Metodologija, Žinios	<i>Tyrimo žinių gilinimas: tyrimo planavimo, daugiamatė statistika, ANOVA, regresinė ir faktorių analizė, kokybinio tyrimo gilinimas</i>		
Metodologija, Įgūdžiai	<i>Metodologijos žinių gilinimas praktiniais įgūdžiais, jų išbandymas</i>		
Etika, Žinios ir įgūdžiai	<i>Etikos žinių taikymas konkrečiose psichologinės praktikos srityse</i>		
Akademiniai įgūdžiai, Įgūdžiai	<i>Mokymas rašyti ataskaitas ir straipsnius. Mokymas daryti profesinį interviu</i>		

Ne psichologijos teorijos, Žinios	<i>Kitų sričių teoriniai arba praktiniai dalykai, svarbūs psichologo profesinei praktikai (pvz., medicinos, teisės, verslo, ekonomikos)</i>
<i>Tyrimo kompetencija</i>	<i>Tyrimo projektas (Baigiamasis darbas)</i>
<i>Profesinė kompetencija</i>	<i>Stażuotė</i>

Stażuotė

Stażuotė – tai įvadinis praktinis mokymas, kurio tikslai yra:

- integruoti teorines ir praktines žinias;
- išmokti su psichologinėmis žiniomis susijusias procedūras;
- pradėti praktikuoti prižiūrint kitam;
- išmokti reflektuoti savo ir kitų veiklas;
- išmokti dirbti su kolegomis esant tam tikroms aplinkybėms.

Stażuotė dažniausiai prasideda antroje universiteto programos pusėje, tačiau taip pat gali prasidėti anksčiau ir/ar prasitęsti programai pasibaigus. Pastaruoju atveju tai turėtų būti jungtinė universitetų ir/ar nacionalinės psichologų asociacijos ir/ar akredituotų praktikai įstaigų atsakomybė. Stażuotės trukmė turėtų būti mažiausiai 3 mėn. (arba 15 ECTS), priklausomai nuo konkrečios praktikos srities.

Veiklos pobūdis per stażuotę gali būti įvairus, įskaitant:

- realių situacijų, kuriose naudojami psichologiniai metodai stebėjimą;
- pagrindinių metodų naudojimą su priežiūra;
- dalyvavimą projektuose turint apibrėžtą vaidmenį;
- „atvejų“ analizavimą ir aptarimą.

Stażuotė paprastai atliekama viešose ar privačiose institucijose, taip pat „sertifikuotose“ privačiose įstaigose, kurios:

- teikia paslaugas, atitinkančias stažuotojo išsilavinimą;
- gali užtikrinti, kad dauguma supervizijų bus suteikiamos profesionalaus psichologo;
- yra pripažįstama nacionalinės psichologų asociacijos ir/ar akredituoto universiteto.

Tokios institucijos gali būti, pavyzdžiui, ligoninės ar klinikos, privačios praktikos įstaigos, mokyklos ir kitos mokslo institucijos, visuomeninių paslaugų institucijos.

Stażuotė nėra supervizuojamos praktikos dalis.

Moksliniai tyrimai

Tikimasi, kad studentai, pabaigę pilną programą, bus įgiję pagrindines kompetencijas mokslinių tyrimų srityje ir jau turės įgyvendinę nedidelio masto mokslinio tyrimo projektą. Jis gali būti įgyvendintas tiek universiteto laboratorijoje, tiek natūraliomis sąlygomis. Darant tyrimą gali būti pasitelkiami tiek vien eksperimentiniai metodai, tiek labiau natūralistiniai, tokie kaip

kvaziekperimentas, atvejo analizė, interviu ar apklausos. Studentai bus supažindinti su psichologinių tyrimų pobūdžiu ir etika bei pagrindiniais psichologų naudojami metodais. Ši veikla bendrai turėtų sudaryti 3-6 mėnesius (t.y. 15-30 ECTS).

Trečioji pakopa (vieneri metai prižiūrimos praktikos)

Trečioji profesinio išsilavinimo pakopa yra prižiūrima praktika konkrečioje psichologijos srityje.

Jos tikslai:

- Parengti psichologą savarankiškai (licencijuotai) praktinei veiklai;
- Išmokyti profesinių psichologo vaidmenų, grįstų jo asmenybės savybėmis ir įgytais įgūdžiais;
- Integruoti teorines ir praktines žinias.

Prižiūrima praktika dažniausiai atliekama visiškai arba iš dalies pabaigus antrąją pakopą arba net pabaigus universitetą. Tačiau tai taip pat gali būti dalis universiteto programos, pavyzdžiui, integruotas šešerių metų kursas, kuriame prižiūrima praktika yra organizuojama paties universiteto, kaip kurso dalis. Jos trukmė yra 12 mėnesių (60 ECTS).

Praktikos metu yra dirbamas pusiau nepriklausomas psichologo darbas, prižiūrint profesionaliam supervisoriumi ar jų komandai. Ši mokymo forma laikoma būtina, norint įgyti profesinę psichologo kvalifikaciją, o profesinės žinios ir įgūdžiai, įgyti per pirmąją ir antrąją pakopas yra išankstinė sąlyga psichologo kompetencijų ugdymui. Asmuo, sėkmingai pabaigęs pirmąją ir antrąją pakopas, tačiau neturėjęs vienerių metų prižiūrimos praktikos, negali būti laikomas pakankamai kvalifikuotu psichologu nepriklausomai praktikai.

Prižiūrima praktika paprastai atliekama institucijose ar „sertifikuotose“ privačiose įstaigose, kurios:

- teikia paslaugas, atitinkančias stažuotojo išsilavinimą;
- gali užtikrinti, kad dauguma supervizijų bus suteikiamos profesionalaus psichologo;
- yra akredituojama ar pripažįstama nacionalinių institucijų, reguliuojančių psichologų pripažinimą.

Tokios institucijos gali būti, pavyzdžiui, ligoninės ar klinikos, privačios praktikos įstaigos, mokyklos ir kitos mokslo institucijos, visuomeninių paslaugų institucijos.

Būtinai išsilavinimo reikalavimai

Šis skyrius aprašo būtiną psichologijos programos apimtį ir turinį. Reikalavimai yra formuluojami kaip turinio kategorijos, kaip pateikta žemiau, ir būtina apimtis apibrėžiama ECTS vienetais (ECTS = Europos aukštojo mokslo kreditų sistema). 1 ECTS prilygsta 25 darbo valandoms, susijusioms su studijų tikslais, o vieneri metai prilyginami 60 ECTS vienetais.

Bendra studijų ir praktikos trukmė

Studijų programa turi trukti mažiausiai 5 metus (300 ECTS); tai gali būti padalinta, pirmajai pakopai skiriant 180 vienetų ir antrajai pakopai – 120 vienetų (tai atitinka Bolonijos „3+2“ bakalauro ir magistro struktūrą), nors skirtinguose universitetuose ir šalyse ši struktūra gali skirtis, priklausomai nuo šalies švietimo sistemos. Trečiosios pakopos (prižiūrimos praktikos) trukmė turi būti mažiausiai 1 metai (60 ECTS) arba jai prilygstanti. Taigi iš viso bendra studijų ir praktikos trukmė turi būti ne mažiau kaip 6 metai arba 360 ECTS.

Programos struktūra

Akademinė programa turėtų apimti visus programos komponentus, nurodytus 1 ir 2 lentelėse. Vis dėlto skirtinguose universitetuose daugiau ar mažiau dėmesio gali būti skiriama skirtingoms studijų sritims ar mokymosi tikslams. 3 lentelė nurodo ribas, kuriose gali varijuoti programos struktūra. Tai lanksčiai apibrėžia „bendrą Europos psichologijos branduolį“ darbiniais terminais.

Reikalavimai:

1. Didžioji pirmosios pakopos dalis turi būti skiriama teoriniams kursams ir psichologijos įgūdžių lavinimui; tačiau dėmesio turi būti skirta ir metodologijai bei su psichologijos studijomis susijusioms ne psichologijos teorijoms (pvz., filosofija ar sociologija). Siūloma, kad teoriniams kursams ir įgūdžių lavinimui bei orientavimui bei akademiniam įgūdžiams turėtų būti skiriama tarp 125 ir 135 ECTS vienetų (daugiau nei 2 metai). Teorinių kursų ir įgūdžių lavinimo metu daugiausiai dėmesio turėtų būti skiriama žmonių elgesiui. Žmonių elgesiui grupėse ir visuomenėje turėtų būti skiriama mažiausiai po 20 ECTS vienetų.
2. Metodologijai turėtų būti skiriama mažiausiai 30 ECTS vienetų; ne psichologijos teorijoms – tarp 15 ir 25 vienetų. Abu kartu šie programos komponentai turėtų sudaryti tarp 45 ir 55 ECTS vienetų.
3. Antrosios pakopos metu apytiksliai 60 ECTS vienetų (1 metai) turi būti skirti teoriniams kursams, seminarams, užduotims ir t.t. Programa turėtų būti subalansuota taip, kad užtikrintų pakankamą dėmesį individo, grupės ir visuomenės studijoms.
4. 15-30 ECTS vienetų turi būti skiriama stažuotei ir 15-30 ECTS vienetų – mokslinio tyrimo projektui ar moksliniam darbui. Šioms veikloms turi apimti ne daugiau kaip 60 ECTS vienetų (1 metai).
5. Mažiausiai 60 ECTS vienetų (1 metai) turi būti skirti prižiūrimai praktikai
6. Baigiamasis mokslinis darbas nėra būtinas pirmoje pakopoje, nes bakalauro laipsnis nesuteikia kvalifikacijos, reikiamos nepriklausomai praktikai. Tačiau mokslinis darbas paremtas moksliniu tyrimu yra būtinas antrojoje pakopoje. Dažniausiai tai būna magistro darbas.

3 Lentelė. Būtinai išsilavinimo reikalavimai (ECTS) nepriklausomai profesinei psichologo praktikai

Pakopa	Komponentas	Individas	Grupė	Visuomenė	Viso
1 (Bakaluro arba jam prilygstanti)	Orientacija	Studentų orientavimas psichologijos srityje			Min 125
	Teorinės žinios, pratybos	Min 60	Min 20	Min 20	
	Akademiniai įgūdžiai	Turi būti programoje			
	Metodologija	Min 30			Min 45
	Ne psichologinė teorija	Min 15			
	Viso 1-jai pakopai				
2 (Magistro arba jam prilygstanti)	Teorija				Min 60
	Stažuotė	Min 15-30			Min 30
	Tyrimo projektas	Min 15-30			
	Viso 2-ai pakopai				
3 pakopa	Prižiūrima praktika	Min 60			60
Viso psichologijos studijoms					360

III Priedas. Kompetencijos ir kompetencijų specializacijos

Psichologo kompetencijos

Pagrindinis profesionalaus psichologo veiklos tikslas yra mokslškai ir etiškai tobulinti bei taikyti psichologinius principus, žinias, modelius ir metodus tam, kad skatintų individų, grupių, organizacijų bei visuomenės tobulėjimą, gerovę ir efektyvumą.

Šis priedas apibrėžia pagrindines profesionalaus psichologo kompetencijas, kurias jis turėtų išsiugdyti ir parodyti, prieš galėdamas pradėti nepriklausomą praktiką. Remdamiesi šiomis kompetencijomis, psichologai teikia paslaugas savo klientams.

Egzistuoja dvi pagrindinės kompetencijų grupės, (i) tos, kurios susijusios su psichologiniu profesinės praktikos proceso turiniu (pirminės kompetencijos) ir (ii) tos, kurios įgalina psichologą praktiką efektyviai teikti savo paslaugas (įgalinančios kompetencijos). Pirminės kompetencijos yra unikalios savo turiniu, žiniomis ir įgūdžiais, reikalingais jų įgyvendinimui, bei tinkančios tik psichologo profesijai. Įgalinančios kompetencijos yra bendros su kitomis profesijomis ir paslaugų teikėjais. Abi, tiek pirminės, tiek įgalinančios kompetencijos, yra esminės, teikiant profesionalias paslaugas.

Kompetencijos aprašo įvairius psichologo atliekamus vaidmenis. Šie vaidmenys yra atliekami viename ar daugiau darbo sričių bei su skirtingo tipo klientais. Kompetencijos išskirtos, remiantis žiniomis, supratimu ir įgūdžiais, etiškai taikomais praktikoje. Kompetentingas praktikas turi būtinus nuostatus bei įgūdžius, reikalingus, siekiant tinkamai išpildyti savo profesiją. Nuostatos laikomos ypatingai svarbiomis, nes jos apibūdina psichologijos specialybės pobūdį. Nors kai kurios žinios ir įgūdžiai yra pritaikomi bendrai, tačiau dauguma jų priklauso nuo konteksto. Taigi psichologas, kuris yra kompetentingas vienoje srityje su viena klientų grupe, negali būti laikomas taip pat kompetentingas kitoje srityje su kitokia klientų grupe.

Bus sudaromas kiekvieno *EuroPsy* turėtojo profilis, apibūdinantis sritį, kurioje jis turėjo kompetenciją tuo metu, kai buvo suteiktas *EuroPsy*.

Yra išskiriamos keturios profesinės sritys:

- Klinikinė ir sveikatos
- Edukacinė
- Darbo ir organizacinė
- Kita

Norint aprašyti kvalifikacijas reikalingas praktikai, užtenka ir bendros profesinių sričių kategorizacijos. Tokioms profesinėms veikloms, kurios neįeina nei į vieną iš pirmų trijų sričių yra naudojama ketvirtoji „Kita“ su priedu apie konkrečią sritį (pvz., kriminalinė, sporto, eismo ir t.t.).

Šių kompetencijų aprašymas yra bendras ir pritaikomas daugumai ar net visoms psichologo profesinio darbo sritims, nors jų pritaikymas konkrečiu atveju gali ir skirtis skirtingose profesinėse srityse.

Pirminės kompetencijos

Yra išskiriama 20 pirminių kompetencijų (4 lentelė), kurias turėtų turėti kiekvienas psichologas. Jos gali būti sugrupuotos į šešias funkcines kategorijas, kurios susijusios su profesinėmis veiklomis.

Funkcinės kategorijos:

- A. Tikslų specifikacija
- B. Įvertinimas (Assessment)
- C. Vystymas
- D. Intervencija
- E. Vertinimas (Evaluation)
- F. Komunikavimas

4 Lentelė. Pirminės psichologo kompetencijos

Pirminė kompetencija	Aprašymas
A. Tikslų specifikacija	Bendravimas su klientu, siekiant nustatyti būsimos intervencijos ar paslaugos tikslus.
1. Poreikių analizė	Informacijos apie kliento poreikius rinkimas, naudojant atitinkamus metodus, jų aiškinimas ir analizavimas tam, kad galima būtų pradėti imtis tolimesnių prasmingų veiksmų.
2. Tikslų iškėlimas	Tikslų siūlymas ir derinimas su klientu, priimtinių ir įvykdomų tikslų nustatymas bei tikslų pasiekimo įvertinimo kriterijų nustatymas.
B. Įvertinimas (Assessment)	Asmenų, grupių, organizacijų bei situacijų savybių nustatymas, naudojant atitinkamus metodus.
3. Individualus įvertinimas	Atlikti reikalingą individo vertinimą, naudojant interviu, testavimą ir/ar stebėjimą.
4. Grupinis įvertinimas	Atlikti reikalingą grupės vertinimą, naudojant interviu, testavimą ir/ar stebėjimą.
5. Organizacijos įvertinimas	Atlikti reikalingą organizacijos vertinimą, naudojant interviu, apklausas ir/ar kitas technikas ir metodus skirtus joms tirti.
6. Situacijos įvertinimas	Atlikti reikalingą situacijos vertinimą, naudojant interviu, apklausas ir/ar kitas technikas ir metodus skirtus joms tirti.
C. Vystymas	Vystyti intervencijas, paslaugas ar produktus, skirtus psichologams ar klientams, remiantis psichologijos teorijomis ir metodais.
7. Paslaugų ar produktų apibrėžimas ir reikalavimų analizė	Paslaugų ar produktų tikslų apibrėžimas, suinteresuotų šalių nustatymas, reikalavimų ir apribojimų analizavimas bei paslaugos ar produkto specifikacijų aprašymas, atsižvelgiant į tai kam jie bus naudojami.
8. Paslaugų ar produktų kūrimas	Paslaugų ar produktų kūrimas ar adaptavimas, atsižvelgiant į reikalavimus ir apribojimus bei į tai kam jie bus naudojami.
9. Paslaugų ar produktų testavimas	Paslaugų ar produktų testavimas ir jų tinkamumo, patikimumo, validumo ir kitų charakteristikų nustatymas, atsižvelgiant į tai kam jie bus naudojami.

10. Paslaugų ir produktų vystymas	Paslaugų ar produktų naudingumo, klientų pasitenkinimo, paprastumo, išlaidų ir kitų aspektų vertinimas, atsižvelgiant į tai kam jie naudojami.
D. Intervencija	Intervencijų, kurios yra tinkamos siekiant užsibrėžtų tikslų ir naudojant įvertinimo bei vystymo veiklos rezultata, nustatymas, paruošimas bei taikymas.
11. Intervencijos planavimas	Intervencijos plano, tinkamo tikslų siekimui, vystymas, atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
12. Tiesioginė į asmenį nukreipta intervencija	Intervencijos metodų, kurie tiesiogiai veikia vieną ar daugiau individų naudojimas pagal intervencijos planą bei atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
13. Tiesioginė į situaciją nukreipta intervencija	Intervencijos metodų, kurie tiesiogiai veikia nustatytą situacijos aspektą, naudojimas pagal intervencijos planą bei atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
14. Netiesioginė intervencija	Intervencijos metodų, kurie įgalina individus, grupes ar organizacijas mokytis ir savarankiškai priimti sprendimus, atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
15. Paslaugų ar produktų diegimas	Paslaugų ar produktų pristatymas ir psichologų bei klientų skatinimas tinkamai juos naudoti.
E. Vertinimas (Evaluation)	Intervencijos tinkamumo nustatymas, atsižvelgiant į intervencijos plano laikymąsi ir tikslų pasiekimą.
16. Įvertinimo planavimas	Intervencijos vertinimo plano kūrimas, įtraukiant kriterijus iš intervencijos plano ir nustatytų tikslų, atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
17. Įvertinimo matavimas	Tinkamų ir efektyvių matavimo priemonių įtraukiamų į vertinimo planą parinkimas, atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
18. Įvertinimo analizė	Vertinimo plano analizės atlikimas ir išvadų apie intervencijos efektyvumą darymas atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
F. Komunikavimas	Informacijos klientui suteikimas jo poreikius bei lūkesčius atitinkančiu būdu.
19. Grįžtamojo ryšio suteikimas	Grįžtamojo ryšio klientui suteikimas, naudojant tinkamą žodinį ar audiovizualinį būdą, atsižvelgiant į paslaugos poreikį.
20. Ataskaitos rašymas	Ataskaitos klientams apie įvertinimo rezultatus, paslaugų ar produktų vystymą, intervenciją ir/ar vertinimą rašymas. atsižvelgiant į paslaugos poreikį.

Psichologas turi turėti kiekvieną šių kompetencijų tokiu lygiu, koku taikoma konkrečioje profesinėje srityje. Norint gauti *EuroPsy*, kompetencija turi būti tokia, kad psichologas gebėtų atlikti kiekvieną iš šešių pagrindinių funkcijų savarankiškai ir tinkamai.

Įgalinančios kompetencijos

Yra išskirtos aštuonios įgalinančios kompetencijos, kurios susijusios su profesine veikla ir kurias psichologai turi turėti kartu su pirminėmis kompetencijomis.

Psichologas turi turėti kiekvieną įgalinančią kompetenciją tokiu lygiu kiek to reikia jo praktikai konkrečioje psichologijos srityje, kurioje jis turi *EuroPsy*.

5 Lentelė. Įgalinančios psichologo kompetencijos

Įgalinančios kompetencijos	Aprašymas
Profesinė strategija	Tinkamos problemos sprendimo strategijos pasirinkimas, paremtas profesinės situacijos suvokimu ir savo pirminėmis kompetencijomis.
Tęstinis profesinis tobulėjimas	Savo pirminių ir įgalinančių kompetencijų, žinių ir įgūdžių atnaujinimas ir plėtojimas, atsižvelgiant į pokyčius konkrečioje srityje, psichologijos profesijos reikalavimus ir standartus bei nacionalinius ir Europinius EFPA <i>EuroPsy</i> nuostatus.
Profesiniai santykiai	Santykių su kitais specialistais bei susijusiomis organizacijomis mezgimas ir palaikymas.
Tyrimai ir vystymas	Naujų intervencijų, paslaugų ir produktų, kurie atitiktų dabartinius ar būsimus klientų poreikius bei naujų profesinių veiklų ar verslo kūrimas.
Rinkodara ir pardavimai	Esamų ar potencialių klientų dėmesio atkreipimas į naujus ar esamus produktus ar paslaugas, bendravimas su klientais, verslo pasiūlymų teikimas, paslaugų pardavimas, garantinių paslaugų užtikrinimas.
Profilių valdymas	Santykių su (potencialiais) klientais užmezgimas ir palaikymas, klientų poreikių ir pasitenkinimo stebėjimas bei profesinės veiklos ar verslo plėtros galimybių identifikavimas.
Veiklos valdymas	Veiklos, kurios metu teikiamos paslaugos, nepriklausomai nuo to ar tai yra smulkus verslas, ar dalis didesnės privačios ar valstybinės organizacijos, projektavimas ir valdymas, įskaitant finansinį, personalo ir veiklos aspektus bei vadovavimą darbuotojams.
Kokybės užtikrinimas	Veiklos kokybės užtikrinimo sistemos kūrimas ir palaikymas.
Savirefleksija	Kritinė savo veiklos ir kompetencijų refleksija yra pagrindinis profesinės kompetencijos bruožas.

Kuriant ir vertinant kompetencijas reikia atsižvelgti į tai, kad teikiamų paslaugų turinys skiriasi, priklausomai nuo praktikos srities. Tai yra tiesioginė pasekmė to, kad psichologai visuomenėje atlieka skirtingus vaidmenis, susiduria su skirtingais klientais, problemomis bei metodais. Kaip jau buvo minėta, yra išskiriamos keturios pagrindinės *EuroPsy* sritys:

- Klinikinė ir sveikatos
- Edukacinė
- Darbo ir organizacinė
- Kita

Ketvirtoji kategorija apima kitas, labiau specifiskas sritis, kurių neapima nei į vieną iš pirmų trijų sričių.

***EuroPsy* profiliavimo procedūros**

Įvertinimo kategorijos

Supervizoriai turės atlikti formuojantį ir apibendrinamąjį psichologų pasiekimų vertinimą, atsižvelgiant į konkrečiai profesinei sričiai ir/ar nacionaliniam kontekstui būdingas taisykles ir tradicijas. Šie įvertinimai turi būti naudojami ar papildomi, vertinant anksčiau minėtas pirmines kompetencijas. Rekomenduojama, kad vertinime išsiskirtų šie kompetencijų lygmenys.

1	2	3	4
Pagrindinių žinių ir įgūdžių turėjimas, tačiau nepakankamai išplėtotos kompetencijos.	Kompetencijų, reikalingų užduoties atlikimui turėjimas, tačiau reikalinga pagalba ir priežiūra.	Kompetencijų, reikalingų nesudėtingos užduoties atlikimui be pagalbos ir priežiūros, turėjimas.	Kompetencijų, reikalingų kompleksinės užduoties atlikimui be pagalbos ir priežiūros, turėjimas.

Svarbiausias skirtumas, kurį turi nustatyti vertintojas yra tarp 2 ir 3 lygių. Supervizijų periodo pabaigoje kompetencijos turėtų būti bent 3 ar 4 lygio, kad asmuo galėtų dirbti savarankiškai vienoje ar keliuose srityse su vienu ar daugiau klientų tipų. Įvertinimo gaires nustatys Europos *EuroPsy* suteikimo komitetas.

EuroPsy suteikimas turėtų priklausyti nuo galutinio apžvalginio praktiko gebėjimų integruoti žinias, įgūdžius ir kompetencijas į vientisą paslaugų teikimo klientui, tuo pačiu atsižvelgiant į etinius principus, procesą, įvertinimo.

Galutiniame įvertinime supervizorius turėtų apibendrinti sukauptą informaciją ir, remiantis turimais įrodymais, nurodyti ar kandidatas galės tinkamai ir savarankiškai vykdyti šešis pirminius vaidmenis, kuriuos sudaro 20 kompetencijų. Supervizoriaus išvada turėtų būti formuluojama taip „kompetentingas“ arba „dar ne kompetentingas“. Be to supervizorius turėtų pateikti bendrą įgalinančių kompetencijų įvertinimą tais pačiais terminais, reiškiančiais ar asmuo „kompetentingas“ ar „dar ne kompetentingas“. Kandidatas turi pateikti supervizoriui įrodymus, liudijančius apie jo šešias pirmines ir bendrai apie įgalinančias kompetencijas.

Vertinimo rezultatai turi būti pateikiami lentelių pavidalu, kaip nurodyta žemiau esančiame pavyzdyje.

<i>Profesinė sritis</i>	Klinikinė ir sveikatos	Edukacinė	Darbo ir organizacinė	Kita
<i>Kompetencijos</i>				
A. Tikslų specifikacija	√			
B. Įvertinimas (Assessment)	√	√	√	
C. Vystymas	√			
D. Intervencija	√			
E. Vertinimas (Evaluation)	√		√	
F. Komunikavimas	√		√	
Įgalinančios kompetencijos	√		√	

Šis psichologas daugiausiai kompetencijų turi iš klinikinės ir sveikatos psichologijos srities ir jo(s) kompetencijos buvo įvertintos supervizoriaus. Tai reiškia, kad ji/jis yra kompetentingas dirbti klinikinės psichologijos srityje. Tačiau ji/jis taip pat turi įvertinimo kompetenciją edukacinėje ir darbo ir organizacinėje srityje bei kelias papildomas kompetencijas darbo ir organizacinėje srityje. Pastarosios gali būti naudingos, siekiant tolimesnio kompetencijų plėtojimo šioje srityje.

IV priedas. *EuroPsy* sertifikatas ir paraiškos forma

Siekdama užtikrinti *EuroPsy* palyginamumą ir bendrą stilių bei informaciją tarp šalių, EFPA pateikia *EuroPsy* sertifikato ir paraiškos formos šabloną.

Sertifikate bus pateikiama tokia informacija:

This is to certify that

(Vardas, Pavardė)

(Namų/darbo adresas)

Having demonstrated the required scientific knowledge and professional competences and having agreed to abide by the principles of professional conduct set out in the Ethics MetaCode of the European Federation of Psychologists Associations (EFPA) and pledged to act in accordance with the national code of ethics in the country of practice

meets the requirements to be called

Registered EuroPsy Psychologist

and is hereby considered qualified for independent practice as a psychologist, within the professional context(s) specified in the *EuroPsy* Register, and below , in any European country in which the EFPA Member Association has accepted the EFPA Regulations on *EuroPsy*, in as far as there are no restrictions from national regulations in the country concerned.

We, the undersigned, have satisfied ourselves that the said evidence is in accordance with the EFPA Regulations on *EuroPsy* concerning the award of the *EuroPsy* Certificate, approved by EFPA on the (data)

EuroPsy certificate is valid until(data)

Specified Context:

.....

Chair of the National Awarding Committee

.....

Member of the National Awarding Committee

Sertifikato **registracijos duomenys**, kurie bus įrašyti į Registrą:

1. Vardas Pavardė
2. Namų/darbo adresas
3. Universitetinis psichologijos išsilavinimas

Turi būti nurodyta:

Laikotarpis, laipsnis, universiteto pavadinimas, šalis

4. Praktikos šalis
5. Praktikos sritis (klinikinė/sveikatos, edukacinė, darbo ir organizacinė, kita *nurodyta*)
6. Sertifikato išdavimo data ir vieta
7. Nacionalinis registracijos numeris

Informacija, kuri turėtų būti pateikiama **paraiškos formoje**, norint gauti EuroPsy:

1. Vardas Pavardė
2. Darbo/namų adresas
3. Elektroninis paštas

4. Universitetinis psichologijos išsilavinimas
(akademiniškas laipsnis, datos kada pradėtos ir baigtos universitetinės studijos, profesinė sritis ir šalis, kurioje suteiktas laipsnis)

Laikotarpis	Laipsnis	Profesinė sritis	Universitetas	Šalis

5. Prižiūrima praktika

Formaliai pripažintas supervizuojamos vienerių metų trukmės praktikos atitikmuo (turi būti pateiktos supervizuojamos praktikos detalės: datos ir profesinė/s sritis/ys, kuriose ji buvo atlikta; turi būti pateikti mažiausiai vienerių metų atitiktų įrodymai. Turi būti išvardintos tik tos sritys, kurios buvo formaliai pripažintos kaip supervizuojamos praktikos)

Laikotarpis	Supervizoriaus Vardas Pavardė	Profesinė sritis

6. Nepriklausomos profesinės praktikos patirtis

Nepriklausomos psichologo praktikos darbo patirtis, kuri atitinka bent..... (taikoma tik pareiškėjams, kurie iki buvo licencijuoti Europos *EuroPsy* suteikimo komiteto pripažintos nacionalinės licencijavimo institucijos)

Laikotarpis	Darbdavys	Profesinė(s) sritis/ys

7. Profesinė sritis/ys

Sritis, kurioje/se pareiškėjas turi kompetencijas reikalingas nepriklausomai psichologo praktikai: Klinikinė/Sveikatos, Darbo ir organizacinė, Edukacinė, Kita (nurodyti sritį).

8. Sutikimas, kad bus viešinami registracijos duomenys

Pareiškėjas sutinka, kad jos/jo Vardas, Pavardė ir darbo ar namų adresas bus įrašyti į Registrą bei ant Sertifikato.

Informacija, kuri turėtų būti pateikiama *EuroPsy* pratešimo paraiškos formoje:

1. Vardas Pavardė
2. Adresas
3. Elektroninis paštas

4. Darbo patirtis (min. 400 valandų per pastaruosius 5 metus)

(turi būti pateikiama kaip struktūruotas CV su laikotarpiais, darbo nustatymais, pareigomis, pavyzdiniais rezultatais ar pasiekimais)

5. Asmeninis profesinis tobulėjimas (min. 80 valandų, iš kurių 40 val. aiškiai įrodyta; iš viso 80 val. = 100%).

Asmeninis profesinis tobulėjimas gali būti:

- a) Sertifikuojamas dalyvavimas pripažintuose kursuose ir/ar seminaruose, siekiant tolimesnio profesinio tobulėjimo (60%)
- b) Naujų specifinių įgūdžių įgijimas darbo metu (20%)
- c) Sertifikuojamas dalyvavimas intervizijose (20%)
- d) Sertifikuojamas formaliai pripažįstamas kitų supervizavimas (20%)
- e) Sertifikuojamas dalyvavimas profesinėse ar mokslinėse konferencijose (20%)
- f) Buvimas mokslinių ir/ar profesinių publikacijų (bendra)autoriumi ir/ar recenzentu (30%)
- g) Pranešimai profesinei auditorijai (20%)
- h) Psichologinių žurnalų ar knygų redagavimas (20%)
- i) Kad būtų prateštas *EuroPsy* galiojimas, aukščiau išvardintų pastarųjų trijų kategorijų suma negali viršyti 60%.

V priedas. Prižiūrima praktika

Prižiūrima praktika

Norint gauti *EuroPsy* sertifikatą, reikia atlikti vienerių metų pilnos darbo dienos ar jai prilygstančią ne pilnos darbo dienos prižiūrimą praktiką. Vienerių metų (ar jai prilygstanti) prižiūrima praktika psichologui praktikantui suteikia galimybę praktiškai pritaikyti savo žinias, įgūdžius ir supratimą, įgytus universitete ir kitų profesinių patirčių metu. Tai taip pat įgalina naujai kvalifikaciją įgijusį psichologą ugdyti savimone, reflektyvumą, asmeninį vientisumą, etinę kompetenciją ir tvirtumą, o šios savybės yra reikalingos, siekiant tapti kompetentingu ir atsakingu psichologu. Per šiuos metus naujai kvalifikaciją įgijęs psichologas susidurs su etiniais klausimais ir dilemomis ir jo etinės praktikos augimas bus palaikomas per diskusiją ir superviziją. Galiausiai, prižiūrima praktika įgalina profesiją užtikrinti kvalifikuotų psichologų kokybę ir kompetenciją, kadangi psichologas praktikantas turi pateikti įvairių nepriklausomai psichologo praktikai reikalingų kompetencijų įrodymą, o supervizorius turi tą įrodymą patvirtinti. Vieneri metai prižiūrimos praktikos turėtų trukti apie 1500 valandų.

Psichologas praktikantas

Psichologai praktikantai yra prižiūrimą praktiką atliekantys psichologai. Jie dirba tiesiogiai su realiais klientais ir realiomis aplinkybėmis, tačiau prižiūrimi kvalifikuoto psichologo praktiko.

Psichologų praktikantų profesinis mokymasis gali būti integruotas į universiteto programą arba gali vykti prižiūrint licencijuotam ar registruotam psichologui darbiniam kontekste. Bet kuriuo atveju psichologo praktikanto supervizorius turi būti tinkamai kvalifikuotas žmogus.

Prižiūrima praktika dažniausiai atliekama šeštaisiais mokymosi metais, siekiant psichologo išsilavinimo. Tai gali būti vienerių metų pilnos darbo dienos prižiūrima praktika po penkerių metų universitetinių studijų arba ją gali sudaryti, pavyzdžiui, šešių mėnesių prižiūrima praktika, organizuojama universiteto baigimo metais ir šešių mėnesių prižiūrima praktika po universiteto baigimo arba ją gali sudaryti pilnos darbo dienos supervizuojama praktika, kuri įprastai organizuojama antros mokymosi pakopos universitete metu. Prižiūrimos praktikos bendra trukmė yra vieneri metai per šešerius studijų metus.

Supervizorius

Supervizorius yra psichologas, kuris per pastaruosius trejus metus bent dvejus metus dirbo pilną darbo dieną ar įgijo tam prilygstančios patirties kaip nepriklausomas psichologas praktikas tam tikroje profesinėje srityje ir yra atsakingas už psichologo praktikanto priėmimą ir profesinių kompetencijų įvertinimą toje profesinėje srityje. Supervizorius yra atsakingas už kasdienį psichologo praktikanto mokymosi palaikymą ir kompetencijų vertinimą bei jos/jo padaršinimą dirbti kiek įmanoma nepriklausomai, atsižvelgiant į situaciją ir jos/jo kompetencijas. Supervizorių turi pripažinti nacionalinis *EuroPsy* suteikimo komitetas ar nacionalinė asociacija arba jo pripažinimas turi būti vykdomas per kurso akreditavimo procedūrą tuo atveju, jei prižiūrimą

praktiką organizuoja universitetas ar individualiai tais atvejais, kai prižiūrima praktika atliekama po universiteto baigimo darbo vietoje. Tose šalyse, kuriose yra įdiegta licencijavimo/registruavimo sistema, supervizorius turi būti licencijuotas/registruotas psichologas. Supervizorius turi būti dalyvavęs supervizavimo mokymuose.

Prižiūrimos praktikos kategorijos

Supervizoriaus kompetencija yra bazinis prižiūrimos praktikos indikatorius. Prižiūrimos praktikos vystymas Europoje artimiausiu periodu bus stebimas ir palaikomas EFPA. Skirtingi prižiūrimos praktikos kokybės lygiai gali būti identifikuojami pagal supervizoriais praktiką ir mokymąsi:

- *1 lygis.* Supervizorius atitinka *EuroPsy* kriterijus. Be to, supervizorius turi 5 metus pilnos darbo dienos nepriklausomos praktikos (ar jai prilygstančios). Į tuos penkerius metus turi įeiti dalyvavimas pripažįstamoje specialistų mokymo programoje. Mokymo programa turi būti pripažinta susijusių vyriausybinių institucijų ar nacionalinės asociacijos. Ketveri iš penkerių metų praktikos turi būti vienoje specifinėje srityje (pvz., sveikatos ir klinikinėje, edukacinėje, darbo ir organizacinėje). Mažiausiai dveji iš ketverių metų turi būti buvę prižiūrimi tos pačios srities 1 lygio supervizoriaus. Supervizorius turi būti dalyvavęs mažiausiai dvejų metų trukmės (nepilno darbo laiko) formaliuose supervizorių mokymuose (gali būti įgyvendinama per 5 metus). Į supervizorių mokymus turi būti įtraukta prižiūrima supervizavimo praktika (pvz., vaizdo/garso įrašų pristatymas), supervizorių atvejų konferencijos bei domėjimasis teorija ir tyrimais supervizavimo srityje.
- *2 lygis.* Toks pat kaip 1 lygis, tačiau be formalių supervizorių mokymų.
- *3 lygis.* Supervizorius atitinka *EuroPsy* kriterijus. Be to, supervizorius turi mažiausiai dvejus metus pilnos darbo dienos nepriklausomos praktikos (ar jai prilygstančios). Tie dveji metai turi būti vienoje specifinėje srityje (pvz., sveikatos ir klinikinėje, edukacinėje, darbo ir organizacinėje), dalyvaujant pripažįstamoje specialistų mokymo programoje. Mokymo programa turi būti pripažinta susijusių vyriausybinių institucijų ar nacionalinės asociacijos. Dveji metai turi būti buvę prižiūrimi 1 arba 2 lygio supervizoriaus. Be to, supervizorius turi būti dalyvavęs mažiausiai 1 metų trukmės (nepilno darbo laiko) formaliuose supervizorių mokymuose. Į supervizorių mokymus turi būti įtraukta prižiūrima supervizavimo praktika (pvz., vaizdo/garso įrašų pristatymas), supervizorių atvejų konferencijos bei domėjimasis teorija ir tyrimais supervizavimo srityje.
- *4 lygis.* Toks pat kaip 3 lygis, tačiau be formalių supervizorių mokymų.
- *5 lygis.* Supervizorius atitinka *EuroPsy* kriterijus. Be to, supervizorius turi mažiausiai dvejus metus pilnos darbo dienos nepriklausomos praktikos (ar jai prilygstančios). Tie dveji metai turi būti vienoje specifinėje srityje (pvz., sveikatos ir klinikinėje, edukacinėje, darbo ir organizacijų).

- *GP lygis*. Supervizorius yra gavęs *EuroPsy* pereinamuoju laikotarpiu. GP kategorija gali egzistuoti tose šalyse, kuriose nėra prižiūrimos praktikos tradicijos ir tose šalyse, kuriose prižiūrimos praktikos tradicija yra, tačiau supervizoriai neatitinka *EuroPsy* supervizijos standartų.
- *D lygis*. Supervizorius neatitinka *EuroPsy* kriterijų. Supervizorius nėra pakankamai kvalifikuotas, kad jam būtų suteiktas *EuroPsy* sertifikatas pereinamuoju laikotarpiu (34 straipsnis). Supervizorius yra psichologas, kuris turi mažiausiai dvejus metus pilnos darbo dienos darbo patirties (ar jai prilygstančios) kaip nepriklausomas psichologas praktikas toje profesinėje srityje, kurioje jis yra supervizoriumi. Šiuo metu, kad prižiūrima praktika būtų pripažinta, supervizorius turi būti bent jau D kategorijos.

Plėtros, palyginimo ir statistinių duomenų rinkimo tikslais į registrą bus įrašyta informacija apie prižiūrimos praktikos supervizoriaus kategoriją. Tokiais atvejais, kai supervizuojamasis turi daugiau nei vieną supervizorių, bus įrašyta to supervizoriaus kategorija, kuris prižiūrėjo didžiąją praktikos dalį.

EFPA įsteigs darbo grupę (*EuroPsy* prižiūrimos praktikos darbo grupė (ESP)). Ši darbo grupė sukurs prižiūrimos praktikos vystymo planą Europoje (su konkrečiais tikslais skirtingoms šalims, su skirtingais supervizavimo praktikos lygiais) ir padės organizuoti praktinius seminarus bei pasikeitimą patirtimi, ištekliais ir gerais pavyzdžiais. Ilgalaikis tikslas visoms Europos šalims – pakilti iki 1 lygio.

Supervizorių atranka ir mokymai

Supervizoriais bus patyrę psichologai, kurie turi laiko, kompetencijos ir įsipareigoja atlikti šią užduotį ir būti supervizoriumi. Šalyse, kuriose prižiūrima praktika yra gerai išvystyta, supervizoriai bus atrinkti, bus akredituotos jų kompetencijos ir jiems bus suteikti mokymai. Bet kuris psichologas, kuris įsipareigoja būti supervizoriumi, įprastai turėtų dalyvauti supervizorių mokymuose. Yra įvairių švietimo ir mokymo veiklų ir programų psichologams supervizoriams, kurios gali padėti ugdyti kompetencijas ir jautrumą, reikalingus norint padėti psichologams praktikantams.

Mokymus organizuos universitetai, nacionalinės psichologų asociacijos bei ateityje bus organizuojami EFPA koordinuojami praktiniai seminarai, kurių metu bus galima dalintis gerais pavyzdžiais iš praktikos. Egzistuoja skirtingi supervizavimo modeliai, kurie atspindi skirtingas psichologinės praktikos paradigmas ir filosofinius pagrindus. Supervizoriai turės išvystyti šiuos įgūdžius:

- pozityvus ir aktyvus klausymas;
- atvirumas ir palankumas;
- veiklos reflektavimas;
- grįžtamojo ryšio suteikimas;
- susidorojimas su sudėtingomis situacijomis ir jausmais;
- ribų nustatymas situacijose tai pat ir tokiose kurios susijusios su valdžios santykiu;

- dalinimasis etinėmis dilemomis;
- kuravimas;
- kompetencijos vertinimas;
- veiklos vertinimas.

Pripažįstama, kad šiuo metu skirtingose Europos šalyse egzistuoja platus praktikų, susijusių su supervizorių akreditavimu spektras, atspindintis skirtingas profesijos raidos stadijas nuo šalių, kuriose egzistuoja išvystyta supervizorių mokymo ir pripažinimo sistema ir darbo sąlygos, tinkamos profesiniam mokymui ir prižiūrimai praktikai, iki tokių šalių, kuriose prižiūrima praktika visai neegzistuoja. Kuriant aukštos kokybės prižiūrimą praktiką, kurios metu dirba tinkamai apmokyti supervizoriai bei keliant sąlygas atitinkančius reikalavimus šios srities profesionalų formavimui, yra patenkinamas tiek viešasis, tiek profesinis interesas.

Gerai, kai visi supervizoriai dalyvauja supervizorių mokymuose ir yra palaikomi, atliekant šią užduotį. Nacionalinės psichologų asociacijos kai kuriose šalyse šiuo metu siūlo plačias supervizorių mokymo programas. Yra keliamas tikslas, kad tokia praktika paplistų kuo plačiau Europoje, be to, kad šioje srityje būtų keliami dideli lūkesčiai.

Prižiūrimos praktikos kontekstas

Prižiūrima praktika yra įgyvendinama realioje profesinėje aplinkoje šiose psichologijos srityse: a) klinikinė/sveikatos; b) edukacinė; c) darbo ir organizacinė ar d) kita pripažinta sritis. Prižiūrima praktika gali būti organizuojama universiteto ar už universiteto ribų. Profesinė aplinka turi suteikti galimybę psichologui praktikantui ugdyti kompetencijas ir būti įvertintam kompetencijų įgijimo srityje (žr. III priedą).

Egzistuoja skirtingi kontekstai, kurių rėmuose psichologai gali atlikti prižiūrimą praktiką. Jie gali būti tokie:

- psichologas yra universiteto studentas ir prižiūrima praktika yra universiteto išsilavinimo ir mokymosi dalis;
- psichologas dirba kaip samdomas darbuotojas ir prižiūrima praktika yra bandomojo mokymosi laikotarpio dalis (prižiūrima praktika formaliai įgyvendinama darbinėmis aplinkybėmis);
- psichologas dirba kaip samdomas darbuotojas ir prižiūrima praktika įgyvendinama neformaliai (be to, ji gali būti suteikiama psichologo už darbo ribų);
- psichologas dirba sau ir praktikos metu pats save prižiūri.

Supervizija reiškia reguliarius psichologo praktikanto ir supervizoriaus susitikimus, kurie turi vykti ne rečiau kaip kartą per dvi savaites, o vieno susitikimo trukmė vidutiniškai turėtų būti 2 val.

Nuolatinė praktika ir formuojantis vertinimas

Prižiūrimos praktikos metu, vykdant kiekvieną veiklą, praktikantas ir supervizorius turėtų sutarti dėl tokių dalykų:

1. profesinė sritis ir klientų grupė(s) priklauso nuo praktinio darbo pobūdžio;
2. vaidmuo/enys (išvardinta profilio nustatymuose) kiek įmanoma labiau atitinka darbą;
3. veikloje turi atsispindėti turimos kompetencijos.

Kai prižiūrima praktika baigiasi, supervizorius turi įvertinti kiekvieną iš 20 su darbu susijusių praktikanto kompetencijų. Šis įvertinimas turi būti aptartas su praktikantu, be to, turi būti aptartos tolesnio tobulinimosi sritys.

Žinoma, toks įvertinimas turi būti formuojantis, kadangi praktikantas bent vienerius metus trunkančios prižiūrimos praktikos metu ugdo savo įgūdžius. Praktikantams rekomenduojama pildyti užrašus apie savo darbą ir kompetencijų ugdymą, išskiriant tolesnius profesinio augimo poreikius ir mokymosi pažangą. Tai gali tapti profesinės praktikos pagrindu bei vienu iš profesinio tobulinimosi įrodymų.

Supervizijos praktika

Supervizija gali būti naudojama kaip priemonė, padedanti naujam psichologui įsitraukti į profesiją, perimti institucines ir profesines normas. Supervizijos skatina veiklos reflektavimosi, profesinio sąmoningumo ir jautrumo bei etinių klausimų ir dilemų supratimo praktikoje vystymąsi. Supervizorius įneša esminį indėlį į mokymosi procesą per modeliavimą, grįžtamąjį ryšį, stebėjimą ir diskusiją. Supervizorius taip pat atlieka tam tikrą „vartininko“ funkciją, tai reiškia, kad ji(s) patvirtina kompetentingus praktikantus ir prisideda prie atmetimo tų, kurie gali būti laikomi nepakankamai kompetentingais praktikuoti kaip psichologai.

Yra daug požiūrių į superviziją. Visi jų reikalauja, kad supervizorius turėtų laiko, kompetencijos ir įsipareigotų būti supervizoriumi. Įprastu atveju turėjimas laiko reiškia vieną-dvi valandas per savaitę, kurių metu supervizorius ir praktikantas netrukdomai dirba kartu, aptardami ir analizuodami praktikanto veiklą kognityviniame ir emociniame lygmenyje bei palaikydami praktikantą, ugdant jo kompetencijas ir profesinį pasitikėjimą. Tai taip pat apima praktikanto atliekamų užduočių stebėjimą, kuris yra vėliau organizuojamos išsamios diskusijos ir kritinės refleksijos, kaip mokymosi proceso dalies, pagrindas. Tai taip pat gali apimti praktikanto vykdomą supervizoriaus atliekamos veiklos stebėjimą, po kurio taip pat organizuojama refleksija, kaip mokymosi ir augimo proceso dalis. Garso ir vaizdo įrašai gali būti gera priemonė supervizijos procese, nes jie leidžia suteikti grįžtamąjį ryšį apie smulkesnius praktikanto veiklos aspektus. Yra daug literatūros, susijusios su supervizijos procesu, tiek klinikinės psichologijos srityje, tiek ir kitose srityse.

Tikėtina, kad ateityje bus sukurtos supervizijos gairės. Kai kuriose Europos šalyse tai jau yra padaryta ir *EuroPsy* turėtų skatinti dalinimąsi gera praktika.

Kompetencijų vertinimas

Siūloma, kad supervizorius vertintų praktikanto kompetencijas ir prižiūrimos praktikos metu, ir jai pasibaigus, naudodamas standartizuotas įvertinimo kategorijas, pateikiamas šio dokumento III priede. Ateityje bus sukurtos gairės ir, vertinant veiklą bei kompetencijas, bus galima gauti pagalbą. Palyginimo tikslais siūloma, kad universitetai ar šalys, kurios naudoja kitokius vertinimo metodus, sukurtų sistemą, kaip perversi rezultatus į skalę, pateikiamą III priede.

Supervizijos rezultatai

Psichologas praktikantas turės pateikti įrodymus apie įgytas funkcijas ir kompetencijas, kaip nurodyta III priede. Ji(s) turės įvertinti savo įgūdžių lygį pagal kompetencijas pateiktas III priede ir pagal jas planuoti tolesnį profesinį tobulėjimą.

VI priedas. Tęstinio profesinio tobulėjimo schema

Iš *EuroPsy* sertifikato turėtojų tikimasi, kad jie ir toliau kels savo profesinės kompetencijos lygį. Tai turėtų būti daroma per darbo patirtį ir asmeninį profesinį tobulėjimą ar per supervizavimąsi, įgyvendinant šalies tęstinio profesinio tobulėjimo reikalavimus, jei tokie egzistuoja. Atnaujinant *EuroPsy* sertifikatą, pareiškėjas turės pateikti tęstinio profesinio tobulėjimo pastaruoju profesinės praktikos periodu įrodymą.

Šalims, kuriuose nėra tęstinio profesinio tobulėjimo reikalavimų, šie reikalavimai yra siūlomi, kaip gairės, kuriomis turėtų vadovautis nacionaliniai *EuroPsy* suteikimo komitetai.

Darbo patirtis

Pareiškėjas turėtų pateikti profesinio darbo psichologu, kurio trukmė yra ne mažiau kaip ketveri metai, vidutiniškai 400 valandų per metus, per septynerius metus iki paraiškos *EuroPsy* atnaujinimui pateikimo, įrodymą. Priimtini įrodymai gali būti: darbo sutartys su pareigybių aprašymu, projektinės sutartys ar mokestinių institucijų liudijimai apie pajamas (tuo atveju, jei psichologas užsiima individualia veikla).

Asmeninis profesinis tobulėjimas

EuroPsy registruoto psichologo atsakomybė yra pranešti apie pastarąjį mokslinį profesinį tobulėjimą psichologijos srityje, įskaitant, bet neapsiribojant praktikavimo sritimi. Rekomenduojama mažiausiai 80 valandų tokio tobulėjimo per metus, o privaloma pateikti aiškius 40 valandų tęstinio profesinio tobulėjimo per metus įrodymus. Privaloma pateikti įrodymų apie skirtingo pobūdžio veiklas.

Yra daug skirtingų profesinio tobulėjimo veiklų rūšių ir žemiau pateikiamas sąrašas nėra baigtinis. Šalia kiekvieno veiklos tipo yra pateikiamas vidutinis procentinis maksimumas laiko, kuris gali būti akredituotas, siekiant užtikrinti, kad psichologas, kaip tęstinio profesinio tobulėjimo dalimi, užsiims skirtingomis veiklomis.

- Sertifikuojamas dalyvavimas pripažintuose kursuose ir/ar seminaruose, siekiant profesinio tobulėjimo (60 proc.).
- Naujų specifinių įgūdžių įgijimas darbo metu (20 proc.).
- Sertifikuojamas dalyvavimas intervizijose (20 proc.).
- Sertifikuojamas formaliai pripažįstamas kitų supervizavimas (20 proc.).
- Sertifikuojamas dalyvavimas profesinėse ar mokslinėse konferencijose (20 proc.).
- Buvimas mokslinių ir/ar profesinių publikacijų (bendra)autoriumi ir/ar recenzentu (30 proc.).
- Pranešimai profesinei auditorijai (20 proc.)
- Psichologinių žurnalų ar knygų redagavimas (20 proc.)

- Kad būtų pratęstas *EuroPsy* galiojimas, aukščiau išvardintų paskutinių trijų kategorijų suma negali viršyti 60 proc.

Pavyzdžiui, jei bendras tęstinio profesinio tobulėjimo valandų skaičius yra 100, jos gali susidaryti iš 10 (maksimaliai 20) valandų dalyvavimo mokslinėje konferencijoje, 10 (maksimaliai 20) valandų redakcinio darbo, 20 (maksimaliai 20) valandų dalyvavimo intervizijose, 60 (maksimaliai 60) valandų sertifikuojamo dalyvavimo akredituotuose kursuose. Tai užtikrina skirtingų tęstinio profesinio tobulėjimo veiklų įvairovę.

Užrašų pildymas

Registruotas *EuroPsy* psichologas privalo pildyti užrašus apie savo tęstinį profesinį tobulėjimą. Be to, įrašant praktinės patirties įgijimą naujoje funkcinėje srityje, su naujomis klientų grupėmis ar naujomis aplinkybėmis, tai turi būti pagrįsta mokymais ar ugdymusi tęstinio lavinimosi kontekste. Šie užrašai, šalia jų pateikiant įrodymus, bus registruoto *EuroPsy* psichologo profilio, įrašomo į registrą, kai *EuroPsy* po septynerių metų yra atnaujinamas, pagrindas.

VII priedas. *EuroPsy* Europos psichologijos sertifikato istorija

Romos sutartis ir pirmieji Europos bendrijos egzistavimo metai

Pirmaisiais Europos bendrijos egzistavimo metais Romos sutartis (pasirašyta 1957 m.) skatina profesionalų judėjimo laisvę Europoje; „laisvė dirbti bet kur Europos bendrijoje yra viena iš pagrindinių teisių, nustatytų Romos sutartimi“; 48 Romos sutarties straipsnis skatina laisvą darbo jėgos judėjimą, o 57 straipsnis įgalina abipusį profesinės kvalifikacijos pripažinimą ir koordinavimą. Vis dėlto šio susitarimo įgyvendinimas buvo lėtas ir sudėtingas. Pirmiausiai buvo bandyta suvienodinti kvalifikacijas šalyse narėse ir buvo pasirašytos taip vadinamos socialinės direktyvos septynioms profesijoms: gydytojams, stomatologams, medicinos seselėms, akušeriams, veterinarams, farmacininkams ir architektams, sutariant tarp šalių narių suvienodinti ir standartizuoti šių profesijų išsilavinimą ir mokymą. Visgi netrukus paaiškėjo, kad šie bandymai suvienodinti kvalifikacijas yra nepaprastai sudėtingi bei ilgai trunkantys ir užduotis išplėsti šiuos procesus ir kitoms profesijoms pasirodė neįmanoma.

Bendroji direktyva 89/48/EC

1985 metais Komisija pristatė naują požiūrį siekdama įtraukti kitas profesijas, kurių įgijimas yra ribojamas (ar reglamentuojamas) valstybės, įstatymų ar profesinių organizacijų ir kurioms reikia bent trejų metų universitetinio ar jam prilygstančio išsilavinimo (Bendroji direktyva 89/48/EC, o pastaruoju metu antroji Bendroji direktyva 92/51-, įteisino abipusį aukštojo mokslo diplomų pripažinimą). Psichologams buvo taikoma 89/48 ir 92/51, t.y. bendroji ir horizontalioji direktyvos, kurios apėmė visas reglamentuojamas profesijas, kurioms įgyti reikia bent trejų metų universitetinio ar jam prilygstančio išsilavinimo (Lunt, 1997). Nors šios direktyvos buvo skirtos palengvinti specialistų mobilumą, tačiau pažanga, skatinant psichologų judėjimą visoje Europoje, buvo padaryta nedidelė, kadangi kiekviena šalis galėjo nusistatyti savo reikalavimus į tą šalį atvykstantiems ir kitoje šalyje kvalifikaciją įgijusiems psichologams. Bendroji direktyva suteikė komplikotą požiūrį į lygiavertiškumo įvertinimą, kuris priklausė nuo atskirų atvejų įvertinimo ir palyginimo su šalies „šablonu“.

Optimalūs EFPPA standartai

Europos psichologų asociacijų federacija (EFPA), anksčiau vadinta Europos profesionalių psichologų asociacijų federacija (EFPPA), 1990 metais sutarė dėl „optimalių profesinio psichologų mokymo standartų“ (EFPPA, 1990), kuriuose numatyti bendriausia psichologų kvalifikacijos lygio struktūra ir kurie numato reikalaujamą šešerių metų profesinį psichologo išsilavinimą. Ši sistema jau pasiteisino kai kuriose šalyse, tobulinant jose psichologų švietimo struktūrą ir reikalavimus.

Teisinis psichologų reglamentavimas

Pastaraisiais metais pastebima vis daugiau Europos šalių, kurios turi teisinį reglamentą ar įstatymiškai apibrėžia „psichologo“ vardo reikalavimus, o kai kurios šalys įvedė reikalavimus ir apribojimus veikeliai, kuriai reikalinga psichologo kvalifikacija. Šiuo metu reglamentai ar psichologų

įstatymai egzistuoja daugumoje ES šalių ir jų sparčiai daugėja kitose Europos šalyse. Likusios ES šalys juda link kokios nors reglamentavimo formos, kol kas tendencija yra tokia, kad šalys kuria nacionalinę reglamentavimo sistemą, dažniausiai kaip platesnio profesinio reglamento dalį. Skirtingos Europos šalys turi labai skirtingas profesinio reglamentavimo tradicijas ir būdus. EFPA aktyviai domisi šiais pokyčiais. Nors europiniu lygmeniu šios profesijos reglamento nėra, jei bus sutarti minimalūs standartai visoje Europoje, kurie savo ruožtu darys įtaką reglamentavimui šalies lygmeniu, tai atneš naudos tiek vartotojams, tiek profesionalams.

Naujausi pokyčiai

Per pastaruosius 10 metų įgyvendinti pokyčiai padėjo tolesnio darbo pagrindą; juos sudaro Europos darbo ir organizacijų psichologų tinklo (ENOP) pastangos sukurti „pavyzdinį modelį“ ir būtinus standartus (ENOP, 1998; ENOP-EAWOP, 2007) bei Britų psichologų draugijos (BPS) pastangos sukurti psichologo kompetencijas apibūdinančius standartus nepriklausomos praktikos metu (Bartram, 1996).

Vėliau 1999 metais buvo pateikta paraiška ES Leonardo da Vinci programai dėl europinės psichologų mokymo sistemos kūrimo; šis dvejų metų projektas baigėsi 2001 metais, pateikus ataskaitą, kurioje aprašoma europinė psichologų mokymo sistema arba *EuroPsyT* (Lunt ir kt., 2001). Projekte dalyvavo Danija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Italija, Olandija, Norvegija, Ispanija, Švedija, Šveicarija ir Jungtinė Karalystė; šios šalys parėmė Generalinės EFPA asamblėjos 2001 metų liepą patvirtintą sistemą.

Kitas projektas, taip pat finansuotas ES Leonardo da Vinči programos, prasidėjo 2001 metų Lapkritį; vienas iš jo pagrindinių tikslų buvo sukurti Europos psichologijos diplomą. Šis projektas sutapo su vidiniais ES pokyčiais bei Direktyvos reglamentuojančios profesinę kvalifikaciją pokyčiais (žr. Lunt, 2002) ir pokyčiais plačiau Europoje, pavyzdžiui Bolonijos sutartimi 1999 metais (žr. Lunt, 2005). Projektas baigėsi 2005 metais, pateikus ataskaitą, kurioje aprašomas Europos psichologo diplomas *EuroPsy* (Lunt ir kt., 2005). Šiame antrajame projekte dalyvavo Danija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Vengrija, Italija, Olandija, Norvegija, Ispanija, Švedija, Jungtinė Karalystė ir europinė federacija EFPA. Projekto rezultato, Europos psichologijos diplomo (*EuroPsy*) tikslas yra pateikti psichologijos išsilavinimo ir mokymo visoje Europoje standartus ir etaloną.

„Trečioji direktyva“

1996 metais buvo pradėtos konsultacijos dėl pasiūlytos „trečiosios direktyvos“, kuri turėtų pakeisti ankstesnes sektorines ir vertikalias direktyvas, siekiant palengvinti laisvą judėjimą visoje Europos ekonominėje erdvėje. To kulminacija buvo 2002 metų kovo 7 dieną, kuomet Europos Komisija išleido pasiūlymą pakeisti 15 atskirų direktyvų (sektorinių ir vertikalų) viena Direktyva bei „paaiškinti ir supaprastinti taisykles, siekiant palengvinti laisvą kvalifikuotų darbuotojų judėjimą“.

Ši direktyva buvo konsultacijų ir debatų objektas daugiau nei dvejus metus ir 2005 metais buvo priimta Europos Parlamento ir Ministrų Tarybos. Nors Europos Komisija nesiekia tokio išsamumo

kaip ankstesnėse direktyvų sąlygose, pavyzdžiui, dėl profesinės „platformos“, vis dėlto palankiai vertina pačių profesijų atstovų pasiektą susitarimą dėl profesinės praktikos standartų Europos lygiu. Kol kas tebevyksta diskusija dėl profesinio „pažymėjimo“, kuris vieninga forma liudytų apie atskirų psichologų išsilavinimą, mokymus ir praktiką skirtingose šalyse narėse.

Tokie pokyčiai ateityje gali vesti prie pusiau automatinio ar pagreitinto kvalifikacijos pripažinimo, esant profesiniam susitarimui Europos lygiu (žr. Lunt, 2005). Be to, prisidėdamas prie pagreitinto pripažinimo Europos standartas gali padėti kelti profesinio mokymo ir praktikos kokybę bei pagerinti kokybę tose šalyse, kurios kuria savo švietimo ir mokymo būdus bei praktikos gaires. Tai taip pat leis Europos valstybėms dalintis gerąja patirtimi bei vystyti psichologijos profesinio mokymo ir praktikos europinį lygmenį.

Išvados

Praėjus beveik 50 metų po Romos sutarties, vienas iš jos tikslų, laisvas specialistų judėjimas, dėl pastarųjų įvykių gali būti įgyvendintas. Bendrajame profesiniame lygmenyje „trečioji direktyva“, kuri supaprastina kvalifikacijos pripažinimo procedūrą ir palengvina mobilumą, buvo priimta 2005 metais, o 2007 metais ji buvo patobulinta. Psichologams tai sutapo su *EuroPsy* (Europos psichologijos sertifikato) įgyvendinimu, kuris buvo baigtas ir perduotas EFPA 2005 metų liepą. *EuroPsy* yra svarbus EFPA, siekiant kelti psichologų švietimo ir mokymo kokybę visoje Europoje. Jis taip pat svarbus, siekiant gerinti klientų apsaugą, teikiant aukštos kokybės profesines paslaugas. Šiuo laikotarpiu numatoma tolimesnė Bolonijos proceso plėtra (Lunt, 2005), kuri sukels plataus masto universitetų struktūrų ir sistemų visoje Europoje reformas, paremtas įsipareigojimu iki 2010 metų sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę. EFPA narių asociacijų *EuroPsy* patvirtinimas 2005 metais ir įdiegimas 2009 metais leis visos Europos psichologams gauti iš to naudos.

1 EuroPsyT projekto komanda (1999-2001)

Prof. Dave Bartram (BPS, UK)

Cand psych Jesper Döpping (DPF, Denmark)

Prof. Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Prof. Remo Job (University of Padova, Italy)

Prof. Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Prof. Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) projekto vadovė

Prof. Steve Newstead (University of Plymouth, UK)

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET, the University Network of Departments of Psychology in Finland, Finland)

Torleiv Odland, (NPF, Norway)

Prof. Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Prof Ype Poortinga (University of Tilburg, Netherlands)

Prof Robert Roe (NIP, Netherlands)

Prof Bernhard Wilpert (Technical University of Berlin, Germany)

Taip pat ankstyvose projekto stadijose Ernst Hermann, Switzerland

2 EuroPsy projekto komanda (2001-2005)

Prof. Dave Bartram (BPS, UK)

Prof. Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Cand psych Birgitte Braüner (DPF, Denmark)

Prof. Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Prof. Arne Holte (NPF, Norway)

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Prof. Remo Job (University of Padova, Italy)

Prof. Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Eur Ing Nigel Lloyd (CamProf UK) projekto koordinatorius

Prof. Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) projekto vadovė

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Prof. Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Prof. Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Prof. Robert Roe (NIP, Netherlands)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA)

Torleiv Odland (NPF, Norway) dalyvavo ankstyvose projekto stadijose.

3 EuroPsy valdymo grupė (2006-2009)

Prof. Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Prof. Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Prof. Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Prof. Remo Job (University of Padova, Italy)

Prof. Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Prof. Ingrid Lunt (University of Oxford, UK) valdymo grupės pirmininkas

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Prof. Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Prof. Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Prof. Robert Roe (NIP, Netherlands)

Prof. Knud-Erik Sabroe (DPF, Denmark)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA) (until 2007)

VIII Priedas. Literatūra

Antalovits, M. & Pléh, C.S. (2004). *EuroPsy* az európai pszichológus diploma. (The European Diploma of Psychology). *Alkalmazott Pszichológia* VI 2, 20-43

Bartram, D. (1996). Occupational standards and competence-based qualifications for professional applied psychologists in the U.K. *The European Psychologist*, Vol. 1, 157-165.

Bartram, D. (2000a). *Higher education and the delivery of standards-based qualifications*. Unpublished paper.

Bartram, D. (2000b). *Standards-based qualifications*. Paper presented to the Leonardo Euro-Psych Project. London, May 20, 2000.

Bartram, D. & Roe, R.A. (2005). Definition and assessment of competences in the context of the European Diploma in Psychology. *The European Psychologist*, vol. 10, no. 2, 93-102

British Psychological Society Consultative Working Group for Occupational Standards in Applied Psychology (1998). *National Occupational Standards in Applied Psychology*. Leicester: British Psychological Society.

EFPPA (1990). *Optimal standards for the training of psychologists*. Brussels: EFPPA, booklet no.3.

EFPPA (1995). *MetaCode of Professional Ethics*. Brussels: EFPPA Booklet no. 5

ENOP (1998). *European curriculum in work and organizational psychology. Reference model and minimal standards*. Paris: ENOP / Maison des Sciences de l'Homme.

ENOP-EAWOP (2007). *Curriculum reference model with minimum standards for European W&O Psychology : Basic and Advanced*. Paris : ENOP/EAWOP

Gauthier, J. (2002). Facilitating mobility for psychologists through a competency-based approach for regulation and accreditation: the Canadian experiment. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 203-212.

- Hall, J. and Lunt, I. (2005). Global mobility for psychologists : the role of psychology organisations in the USA, Canada and Europe. *The American Psychologist*, Vol. 60 (7), 712-726
- Jern, S., Odland, T. and Nieminen, P. (2002). The equivalence framework in relationship to the basic training of psychologists and the specialisation training: the Nordic scene. *The European Psychologist*, Vol.7 (3), 213-220.
- Lunt, I. (1997). Education and training for psychologists in Europe: optimal or minimal standards. *News from EFPPA*. December 1997, 6-10.
- Lunt, I. (1998). Psychology in Europe: challenges and opportunities. *The European Psychologist*, Vol. 3 (2), 93-101.
- Lunt, I. (2000). European project funded by the EU under the Leonardo da Vinci program. *The European Psychologist*, Vol. 5 (2), 162-164.
- Lunt, I., Bartram, D., Döpping, J., Georgas, J., Jern, S., Job, R., Lecuyer, R., Newstead, S., Nieminen, P., Odland, S., Peiró, J.M., Poortinga, Y., Roe, R.A., Wilpert, B., Herman, E. (2001a). *EuroPsyT - a framework for education and training for psychologists in Europe*. Available from EFPA, Brussels.
- Lunt, I., Baneke, R., Berdullas, M., Hansson, B. & Nevalainen, V. (2001b). *Laws and EFPA Regulations on EuroPsy for psychologists in European countries*. Brussels: EFPPA.
- Lunt, I. (2002). A common European qualification? Editorial for special issue of *the European Psychologist*, Vol. 7 (3).
- Lunt, I. (2002). A Common Framework for the training of psychologists in Europe. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 180-191
- Lunt, I. (2005). The Implications of the “Bologna process” for the development of a European Diploma in Psychology . *The European Psychologist*. Vol. 10 (2), 86-92
- Lunt, I. (2008a). Professional mobility and quality assurance within the European Union in J. Hall and E. Altmaier (eds) *Global Promise. Quality Assurance and accountability in professional psychology*. New York: Oxford University Press

- Lunt, I. (2008b). Psychologist qualifications in Europe: common standard for quality and mobility. *The Australian Psychologist* Vol. 43 (4), 222-230
- Lunt I., Gorbena S., Job R., Lecuyer R., Peiro J.M. (2011) *Tuning-EuroPsy: Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Psychology*. Publicaciones de la Universidad de Deusto.
- Newstead, S. & Makinen, S. (1997). Psychology teaching in Europe. *The European Psychologist*, Vol. 2 (1), 3-10.
- Peiró, J.M. (2003). La enseñanza de la Psicología en Europa. Un proyecto de Titulación Europea. [The teaching of Psychology in Europe. A European Certificate project]. *Papeles del Psicólogo*, Vol. 86, 25-33.
- Peiró, J.M. (2003). *La libre circulación de los psicólogos profesionales por Europa*. [Free mobility of professional Psychology across Europe]. Colegio Oficial de Psicólogos de Catalunya. Barcelona.
- Peiró, J.M and Lunt I. (2002). The context for a European Framework for Psychologists' Training. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 169-179.
- Peterson, R.L., McHolland, J.D., Bent, R.J., Davis-Russell, E., Edwall, G.E., Polite, K., Singer, D.L., Stricker, G.(Eds). (1992). *The core curriculum in professional psychology*. Washington: American Psychological Association.
- Pleh, C. (2003). *A pszichológiaoktatas kérdései* (Issues of psychology teaching). Budapest: Hungarian Psychological Association and Hungarian Accreditation Committee
- Poortinga, Y.H. (2005). Balancing individual interests and quality of the profession in the formulation of professional standards. *The European Psychologist*. Vol. 10 (2), 103-109.
- Pulverich, G. (ed.) (1997). *Inventory of EFPA Regulations on EuroPsy in the field of psychology in European countries*. Bonn: Deutscher Psychologie Verlag.
- Roe, R.A., Coetsier, P., Levy-Leboyer, C., Peiró, J.M., Wilpert B. (1994). The teaching of Work and Organizational Psychology in Europe. Towards the development of a Reference Model. *The European Work & Organizational Psychologist*, Vol. 4 (4), 355-365.

Roe, R.A. (2002). What makes a competent psychologist? *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 192-203.

Wilpert B. (2002). Projecting a European Diploma in Psychology. *The European Psychologist*, Vol.7 (3), 221-225.

EFPA – European Federation of Psychologists Associations
Grasmarkt 105/39 – Rue Marché aux Herbes 105/39
B – 1000 Brussels
Belgium
www.europsy-efpa.eu – www.efpa.eu